

Informe **sobre Ocupació** **i dones a** **Barcelona 2001**

La Participació
de les Dones
a Barcelona Activa

Març 2002

Ajuntament de Barcelona
Regidoria de Promoció Econòmica, Ocupació,
Turisme i Comerç

Informes

Ocupació i Dones a Barcelona 2001

Crèdits

AJUNTAMENT DE BARCELONA

Regidoria de Promoció Econòmica, Ocupació, Turisme i Comerç

Regidora

Maravillas Rojo Torrecilla

Barcelona Activa

Director General

Oriol Balaguer

Directora Executiva

Elizabeth Monfort

Equip Redactor

Mateu Hernández

Ana Maldonado

Direcció de Serveis d'Estudis d'Activitats Econòmiques i Ocupació

Directora

Narcisa Salvador Ripollès

Equip redactor

Àngels Santigosa Copete

Eduard Salvat Melis

amb la col.laboració

de Mercè Gracia

Disseny gràfic

Mar Lissón

Maquetació

Yvonne Trigueros

Impressió:

IGOL, Barcelona

Barcelona, març de 2002

Índex

1. Introducció	4
2. Les dones al mercat de treball de Barcelona l'any 2001	
2.1 Activitat i ocupació femenina a Barcelona	7
2.2 Atur registrat a barcelona per sexes i edat	9
2.3. Contractació laboral per sexes a Barcelona	14
2.4. El paper de la dona al món empresarial	18
2.5. Ocupació femenina en les tecnologies de la informació	20
2.6. Les dones i l'economia del coneixement a la Unió Europea	22
2.7. El mercat de treball femení i els ajuts a la família als països de l'OCDE	29
3. La participació de les dones en les activitats de Barcelona Activa l'any 2001	
3.1. La participació de les dones en les activitats de Barcelona Activa	35
3.2. La participació de les dones en el servei per a l'ocupació	37
3.3. La participació de les dones al servei d'atenció als emprenedors i emprenedores	43
3.4. La participació de les dones al servei a l'empresa	46
4. Resum	50

Introducció

Maravillas Rojo

Regidora de Promoció Econòmica,
Ocupació, Turisme i Comerç.
Presidenta de Barcelona Activa.

Presentem un any més pels volts del 8 de març l'informe sobre ocupació i dones a la ciutat de Barcelona. Enguany la data de presentació de l'informe té una significació especial atès que es fa uns pocs dies abans de la Cimera de caps d'Estat i de Govern europeus sobre afers socials i econòmics que se celebrarà a Barcelona. Amb atenció a aquest fet, s'incorpora a l'informe d'aquest any una síntesi de l'evolució del mercat laboral de les dones i l'economia del coneixement a la Unió Europea els últims 5 anys.

La Cimera de Barcelona analitzarà el procés de l'Estratègia Europea per a l'Ocupació encetada a Luxemburg el 1997 i que va consagrar la igualtat d'oportunitats per a les dones com un dels quatre grans pilars de les polítiques europees d'ocupació. S'ha avançat en aquest període i les dones han suposat el 60% dels deu milions de llocs de treball nets creats a Europa en els darrers cinc anys.

Això no obstant, persisteixen les desigualtats i les barreres per l'accés a l'ocupació. Barreres i desigualtats que no són iguals entre països, ni són iguals entre col·lectius de dones. En la Cimera de Barcelona, Europa proposarà quatre tipus d'accions:

- Lluitar decididament en tots els àmbits per reduir les diferències salarials i d'accés al mercat de treball entre homes i dones.
- Millorar la integració laboral de les persones –majoritàriament dones– responsables de la cura de persones depenents, ampliant els serveis de guarderies i els serveis d'assistència sanitària i cura d'ancians.
- Allargar la vida professional no només dels homes sinó també de les dones, incentivant el treball i millorant les seves qualificacions perquè puguin adaptar-se als nous requeriments professionals.
- Donar un nou impuls a polítiques actives de qualitat que donin respostes adequades a les barreres i obstacles en l'ocupació de col·lectius diferents de dones.

Europa es va proposar un objectiu ambiciós, d'assolir una taxa d'ocupació femenina com a mínim del 60% el 2010 amb un objectiu intermedi d'una taxa del 57% el 2005. Des de la Cimera de Luxemburg el 1997 fins la de Barcelona el 2002, l'ocupació femenina a la ciutat ha evolucionat en aquesta direcció ampliant la taxa d'ocupació en gairebé deu punts fins situar-se en el 53,3%, molt similar a la mitjana europea. També es interessant subratllar que la disposició de les dones barcelonines a treballar és cada cop més alta i, així, la taxa d'activitat ha superat per primera vegada el 60% i ja està per sobre de la mitjana del continent.

L'any 2001 va comportar un procés de desacceleració i va acabar en un clima d'incertesa sobre el futur de la conjuntura econòmica. Després d'un llarg període de reduccions continuades, l'atur ha repuntat. I ho ha fet de manera més intensa en els homes que en les dones, seguint una pauta que ja era coneguda en altres períodes de desacceleració: que l'atur masculí és més sensible als canvis del cicle o, dit d'una altra manera, que el pes de les dones en l'ocupació tendeix a baixar en els moments d'expansió econòmica.

Una de les constatacions més interessants i positives de l'Informe d'enguany ha estat l'avanç produït en la qualitat de l'ocupació femenina. Així, la contractació indefinida de dones ha augmentat de manera important, situant-se per primer cop en xifres similars a les dels homes. Fins i tot, en els darrers mesos de l'any la contractació indefinida de dones va superar la d'homes, per primer cop a la història. Confiam que més enllà de la conversió de temporals a indefinits com a efecte de la darrera reforma laboral, estiguem a l'inici d'una nova tendència.

El 2001 ha estat, efectivament, un any d'avanços per a les dones en el mercat de treball. Però no hem avançat prou. Si mirem el diferencial entre homes i dones en la taxa d'ocupació, descobrim que s'ha mantingut inamovible en un 18,9%, igual que l'any passat. I continuem descobrint que per a les dones grans i amb menors nivells formatius les barreres d'accés a l'ocupació continuen sent molt grans.

Cal seguir avançant i mobilitzant, com ens demana Europa, tots els instruments i recursos disponibles. A Barcelona Activa hem treballat un any més amb l'objectiu de garantir com a mínim la paritat homes-dones en els nostres programes, i ho hem aconseguit per tercer any consecutiu, amb una participació femenina del 52%. Més de 40.000 dones han estat usuàries dels diferents serveis de Barcelona Activa en aquest exercici i han rebut informació, formació i acompanyament per accedir a l'ocupació, tutoria i suport per al desenvolupament d'un projecte empresarial o accions d'alfabetització digital, entre altres serveis.

Hem apostat també un any més pels sectors emergents que ens apunta Europa com a filons de nova ocupació: els serveis a les persones, les tecnologies, la cultura i el lleure, el medi ambient, etc. i hem constatat com aquests sectors són especialment interessants per afavorir la inserció professional de dones. En el 2002 incidirem molt decididament en aquests àmbits.

També hem constatat com l'interès de les dones barcelonines per a la creació d'empreses s'ha ampliat un any més, amb una participació femenina en el Servei d'Atenció als Emprenedors que ha estat superior al 50%. Cada cop són més les barcelonines que es plantegen la creació de la seva pròpia empresa com una alternativa professional viable i compten amb Barcelona Activa per a acompanyar-les en el pla de viabilitat.

Tenim davant un període d'incerteses econòmiques, però també tenim una ciutat que bull de projectes de transformació que seran una realitat palpable ben aviat. Projectes que posicionaran Barcelona de manera òptima per al desenvolupament de l'economia del coneixement, on les dones hi tenim moltes oportunitats. També tindrem una Europa compromesa decididament en eliminar les diferències de gènere i aprofitar tot el potencial de creació de riquesa i de valor de les dones. Aquests tres paràmetres ens defineixen un escenari que ens estimula a seguir actuant per fer que la igualtat d'oportunitats en el treball de les dones a Barcelona sigui ben aviat una realitat.

Barcelona, 8 de març de 2002

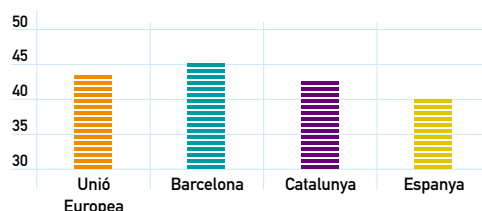
2. Les Dones al Mercat de treball de Barcelona l'any 2001

2.1 Activitat i Ocupació Femenina a Barcelona

2.1.1 ACTIVITAT FEMENINA A BARCELONA

Les barcelonines han seguit augmentant durant el 2001 la seva participació al mercat de treball, i ja representen el 46,1% de la població activa de la ciutat. Aquest percentatge supera novament els corresponents a Catalunya, Espanya i la Unió Europea. D'altra banda, a aquests tres àmbits el pes de les dones dins el total d'actius s'ha mantingut o fins i tot s'ha reduït lleugerament, trencant la tendència a la convergència de les participacions femenines detectada en anys anteriors.

PES DE LES DONES EN LA POBLACIÓ ACTIVA 2001
(en tant per cent)

La taxa d'activitat femenina (calculada sobre la població en edat de treballar) és a Barcelona del 61,1%, el que suposa un increment notable (1,9 punts) respecte a l'any anterior i la situa per sobre de les d'Espanya (52,5%) i –per primera vegada– la Unió Europea (59,9%). A tots aquests àmbits territorials s'ha produït un increment de l'esmentada taxa durant el 2001, però el registrat a la ciutat és el de major intensitat. Pel que fa a la taxa d'activitat masculina, cal remarcar la seva evolució especialment positiva a Barcelona, on ja frega el 80%.

En el transcurs de l'any, la distància entre les taxes masculina i femenina s'ha reduït a 18,8 punts a Barcelona, només 0,6 dècimes per sobre de l'existent a la Unió Europea, mentre a nivell espanyol aquesta diferència ha augmentat fins a 26,7 punts.

POBLACIÓ ACTIVA PER SEXES DE 16 A 64 ANYS 2001

	DONES		HOMES		TOTAL	
	Milers	taxa	Milers	taxa	Milers	taxa
Barcelona	268,7	61,1	314,5	79,9	583,2	70,0
Catalunya	1.127,7	59,0	1.568,5	82,7	2.696,2	70,8
Espanya	6.778,8	52,5	10.054,6	79,2	16.833,4	65,7
Unió Europea	74.435,9	59,9	97.136,1	78,1	171.561,6	69,0

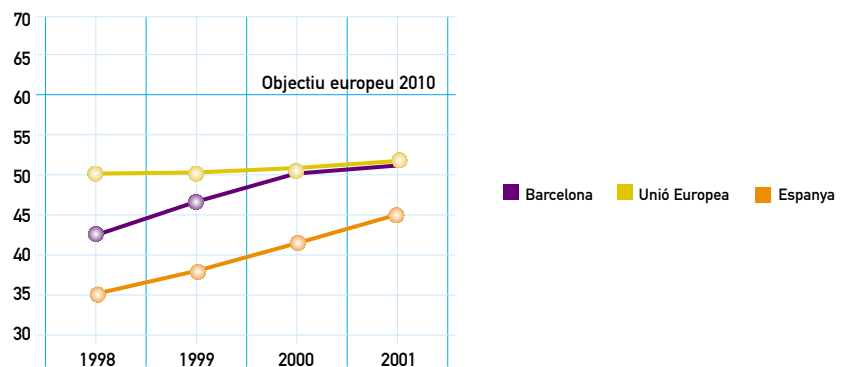
Font: EPA i Enquesta de forces de treball de la Comunitat Europea.

NOTA: Les dades fan referència a mitjanes de 2001, excepte les de la UE relatives a 2000

2.1.2 OCUPACIÓ FEMENINA A BARCELONA

La dinàmica expansiva del mercat laboral de Barcelona en els darrers anys i la creixent participació de les barcelonines al mercat de treball han propiciat la convergència de la taxa d'ocupació femenina de la ciutat amb la mitjana de la Unió Europea. La distància entre ambdues taxes ha passat dels 7,4 punts de 1998 a 0,7 punts el 2001. D'aquesta manera, Barcelona està a 6,7 punts d'assolir la taxa del 60% que el Consell Europeu va fixar com a objectiu per l'any 2010 a la cimera de Lisboa.

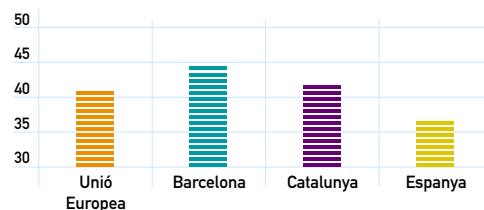
CONVERGÈNCIA DE TAXES D'OCUPACIÓ FEMENINES 1998-2001

La participació de les barcelonines en l'ocupació total de la ciutat ha assolit el 45,2% l'any 2001, i ja supera la mitjana de la Unió Europea en 2,5 punts. El pes de les dones dins de l'ocupació a la ciutat és també més elevat que a Catalunya (40,4%) i Espanya (37,2%). D'altra banda, Barcelona és l'àmbit territorial on aquest percentatge ha registrat una evolució més positiva respecte a l'any anterior, amb un augment de 1,2 punts.

PES DE LES DONES EN LA POBLACIÓ OCUPADA 2001

(en tant per cent)

De fet, el comportament de l'ocupació a Barcelona durant el 2001 ha estat clarament diferenciat per sexes: el nombre de dones ocupades es va incrementar¹ en 2.900, mentre que entre els homes es produïa un descens de 11.400 ocupats. A Espanya i la Unió Europea l'ocupació va créixer per a tots dos sexes, però amb major intensitat en el cas de les dones.

La taxa d'ocupació femenina ha mantingut a Barcelona la seva tendència creixent dels darrers anys i es situa ja en el 53,3%, el que suposa un increment de 1,5 punts respecte a l'any anterior. Aquesta taxa, només 0,7 punts inferior a la mitjana de la Unió Europea, segueix estant per sobre de les de Catalunya (52%) i Espanya (42,5%), que també han mostrat una evolució positiva durant el 2001. Pel que fa a les taxes masculines, han crescut a tots els àmbits territorials analitzats i amb especial intensitat en el cas de Barcelona fins a situar-se en un 72,2%, nivell pràcticament equiparable a la mitjana europea.

¹ Des del quart trimestre de 2000 fins al tercer trimestre de 2001.

POBLACIÓ OCUPADA PER SEXES DE 16 A 64 ANYS 2001

	DONES		HOMES		TOTAL	
	Milers	taxa	Milers	taxa	Milers	taxa
Barcelona	234,5	53,3	283,9	72,2	518,5	62,2
Catalunya	994,3	52,0	1.464,5	77,2	2.458,8	64,6
Espanya	5.494,8	42,5	9.127,7	71,9	14.622,5	57,1
Unió Europea	67.120,0	54,0	90.233,0	72,5	157.353,0	63,3

Font EPA i Enquesta de forces de treball de la Comunitat Europea.

NOTA: Les dades fan referència a mitjanes de 2001 excepte les de la UE relatives a 2000

Finalment, i com ja succeïa l'any anterior, la diferència entre les taxes d'ocupació masculina i femenina presenta a Barcelona una magnitud similar a la de la Unió Europea (menys de 19 punts), mentre que a Catalunya i Espanya es manté clarament més accentuada (25,2 i 29,4 punts, respectivament) i no dona senyals de reduir-se.

2.2. Atur registrat a Barcelona per sexes i edat

2.2.1 CONJUNTURA ACTUAL: EVOLUCIÓ 2000-2001

L'any 2001 s'ha caracteritzat per un afebliment significatiu de la marxa de l'economia i un elevat nivell d'incertesa que han incidit directament en el nivell d'atur registrat a Barcelona. Efectivament, aquesta magnitud ha experimentat un canvi de tendència en el transcurs de l'any, amb el primer increment en termes absoluts (2.388 persones) des de 1994, que suposa un creixement percentual del 5,84%. Aquesta evolució ha afectat de manera diferenciada els dos sexes, ja que el ritme

d'augment de l'atur masculí (9,75%) ha estat netament superior al del femení (2,76%), que ha pujat en 631 persones. Això ha permès reduir la diferència entre les taxes d'atur d'homes i dones (5,25 i 8,09%, respectivament) a menys de 3 punts.

ATUR REGISTRAT PER SEXES A BARCELONA 2000-2001

	DONES		HOMES		TOTAL	
	Nombre	taxa	Nombre	taxa	Nombre	taxa
2000						
Març	24.132	8,31	19.633	5,21	43.765	6,56
Juny	23.581	8,12	18.201	4,83	41.782	6,26
Setembre	23.993	8,26	18.104	4,80	42.097	6,31
Desembre	22.865	7,87	18.024	4,78	40.889	6,13
2001						
Març	23.156	7,97	18.263	4,85	41.419	6,21
Juny	23.188	7,98	18.013	4,78	41.201	6,17
Setembre	23.767	8,18	18.760	4,98	42.527	6,37
Desembre	23.496	8,09	19.781	5,25	43.277	6,49

Per grups d'edat, el col·lectiu amb un comportament de l'atur més desfavorable en el transcurs de l'any ha estat el dels joves, amb un increment especialment significatiu (39,5%) en el segment de menors de 20 anys. Cal tenir present, però, que l'augment experimentat per l'atur juvenil femení (8,7% i 149 persones) és notablement més moderat que el del masculí (39,1%). A diferència d'anys anteriors, l'atur dels més grans de 40 anys és el que presenta una evolució relativa més acceptable: el nombre d'aturats compresos entre 40 i 54 anys s'ha incrementat lleument (en el cas de les dones, pot parlar-se d'estancament més que de pujada), mentre que per al col·lectiu de més grans de 55 anys el creixement percentual de l'atur femení és significativament inferior al de l'any 2000.

VARIACIÓ DE L'ATUR REGISTRAT A BARCELONA PER SEXES I GRUPS D'EDAT

Desembre 2001 / Desembre 2000. En percentatge

	MENYS DE 20	DE 20 A 24	DE 25 A 39	DE 40 A 54	MÉS DE 55	TOTAL
Dones	16,79	7,18	3,02	0,50	4,06	2,76
Homes	63,02	32,88	18,85	1,57	1,56	9,75
Total	39,52	17,85	9,25	0,94	2,66	5,84

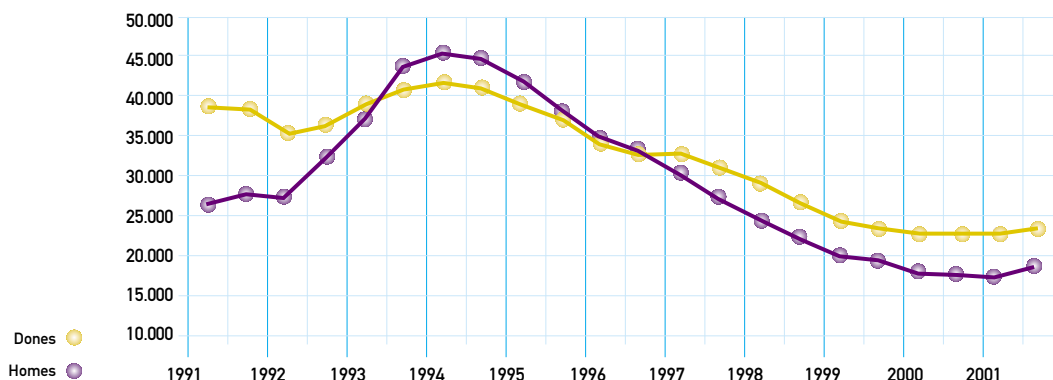
En qualsevol cas, la taxa d'atur femenina continua mantenint-se per sobre de la masculina en tots els estrats d'edat, excepte els joves menors de 20 anys, segment on la taxa dels homes ha crescut en 2,5 punts respecte a l'any anterior.

Novament, es confirma que el col·lectiu que pateix més fortament l'atur són les dones de més de 55 anys, amb una taxa (15,5%) que a més de superar àmpliament la mitjana femenina i la taxa masculina del mateix grup d'edat s'ha incrementat amb respecte a l'any 2000.

2.2.2 DINÀMICA DEL PERÍODE 1991-2001

Durant la darrera dècada, l'atur femení s'ha reduït de forma notablement més intensa que el masculí. Entre 1991 i l'any 2001 el nombre d'aturades ha registrat una disminució del 39,2% (unes 15.100 persones), quan en el cas dels homes el descens ha estat del 29,4% (8.250 aturats menys).

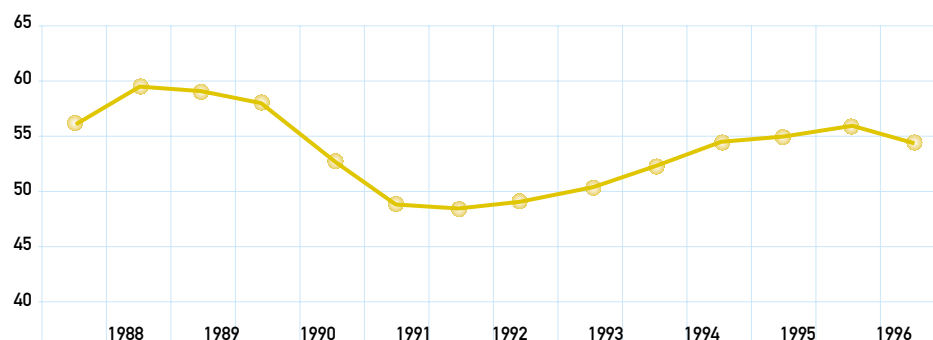
EVOLUCIÓ DE L'ATUR PER SEXES A BARCELONA 1991-2001

De fet, com ja s'ha constatat en informes anteriors, el grau de feminització de l'atur –pes de l'atur femení sobre el total– tendeix a augmentar en èpoques d'expansió econòmica i a disminuir durant les crisis. Així, si a finals dels anys 80 –en plena expansió econòmica– 60 de cada 100 aturats eren dones, l'any 1994, en època de crisi, aquest percentatge s'havia reduït a 48. Cal fer notar que 2001 ha estat el primer any des de 1994 en que ha baixat la feminització de l'atur (fins a situar-se en un 54,3%), el que posa de manifest el canvi de perspectives econòmiques produït especialment a la segona part de l'exercici.

FEMINITZACIÓ DE L'ATUR A BARCELONA 1988-2001

(en tant per cent)

Amb una perspectiva temporal de deu anys, la reducció de l'atur ha estat especialment acusada entre els joves (amb un descens superior al 70% tant entre els homes com entre les dones), decreixent en intensitat a mesura que es consideren edats més elevades. L'evolució més desfavorable correspon al segment de més grans de 55 anys, ja que registra un increment de l'atur per als dos sexes que en el cas de les dones assoleix el 76,9%. Les notables diferències entre aquestes tendències i la dinàmica del període més recent responen sobretot al canvi de comportament de l'atur masculí, que està augmentant en els grups de menys de 40 anys mentre pels majors d'aquesta edat encara oscil·la a la baixa.

VARIACIÓ DE L'ATUR REGISTRAT A BARCELONA PER SEXES I GRUPS D'EDAT

Desembre 2001 / Desembre 1991. En percentatge

	MENYS DE 20	DE 20 A 24	DE 25 A 39	DE 40 A 54	MÉS DE 55	TOTAL
Dones	-84,20	-75,96	-49,78	-15,63	76,90	-39,19
Homes	-62,66	-67,58	-27,44	-30,29	6,19	-29,43
Total	-76,37	-72,65	-42,15	-22,35	29,30	-35,09

En termes de taxa d'atur s'observa també una notable diferència entre la dinàmica de les dones (la taxa de les quals baixa en 5,2 punts en el període 1991-2001) i la davallada molt més minsa de la taxa masculina (-1,2 punts). Aquesta pauta bàsica es repeteix a tots els grups d'edat excepte els més grans de 55 anys. El descens de la taxa femenina és especialment acusat entre les joves (segment en que supera els 11 punts) i es modera a mesura que augmenta l'edat, mentre que el col·lectiu de més grans de 55 anys pateix també en aquest cas un increment en termes absoluts.

2.2.3 COMPARACIÓ AMB ELS ALTRES ÀMBITS

Malgrat el repunt del darrer any, en el transcurs del període 1995-2001 l'atur a Barcelona ha experimentat un descens significatiu (-40,9%), més intens que el registrat a Catalunya i Espanya. La ciutat concentra, al finalitzar aquest període, el 21,8% de l'atur femení català.

NOMBRE DE DONES ATURADES REGISTRADES

En milers

	BARCELONA	CATALUNYA	ESPANYA
1995	39,7	159,0	1.292,9
1996	35,4	146,4	1.210,5
1997	32,6	135,4	1.150,3
1998	27,1	113,1	1.010,3
1999	24,2	101,9	942,7
2000	22,9	99,1	930,6
2001	23,5	107,7	930,9
Valoració 95-01 (en%)	-40,9	-32,3	-28,0

Al desembre de 2001, la taxa d'atur femení a Barcelona (8,1%) estava 1,3 punts per sota de la catalana, mentre l'espanyola continuava propera al 14%. Als tres àmbits territorials, la taxa femenina està clarament per sobre de la masculina, que en el cas de la ciutat es situa en un 5,25%.

A Barcelona, a desembre de 2001, 54 de cada 100 aturats són dones, el percentatge més baix de tots els àmbits considerats. Tant a la ciutat com Catalunya i a Espanya el nivell de feminització de l'atur ha tendit a reduir-se durant el darrer any.

TAXA D'ATUR FEMENI

(en tant per cent)

	BARCELONA	CATALUNYA	ESPANYA
1995	13,7	14,9	21,6
1996	12,2	13,4	19,7
1997	11,2	12,3	18,3
1998	9,3	10,0	15,7
1999	8,3	9,1	14,4
2000	7,9	8,5	13,7
2001	8,1	9,4	13,6
Diferència 1995-2001	-5,6	-5,5	-8,0

2.3. Contractació laboral per sexes a Barcelona

Durant l'any 2001 les dones van signar a la ciutat de Barcelona 30.000 contractes més que els homes. És el tercer any que el nombre de contractes formalitzats per dones supera el d'homes, amb una diferència creixent.

L'any 2001 el volum global de contractació a la ciutat va disminuir en un 3,66%. Aquesta reducció es concentra exclusivament en la contractació temporal. El descens obeeix bàsicament a dos motius: un cert impacte de la reforma laboral de 2 de març en el sentit de fomentar els indefinits i penalitzar la contractació temporal (amb mesures com l'establiment d'indemnitzacions per finalització d'aquest tipus de contractes) i també els efectes sobre Barcelona de la desacceleració de l'activitat econòmica a nivell internacional.

Com a fet molt positiu, cal destacar l'evolució de la contractació indefinida femenina, que l'any 2001 va augmentar un 11,45%, el que suposa uns 6.000 contractes més. En front d'això la masculina ha experimentat una lleugera baixada del 0,91%. Això provoca que aquest any el nombre de contractes fixes registrats per les dones s'aproximi molt al dels homes (58.859 vs 60.705), amb una diferència inferior als 2.000 contractes. Tres anys endarrera, la diferència era de prop de 14.000 contractes.

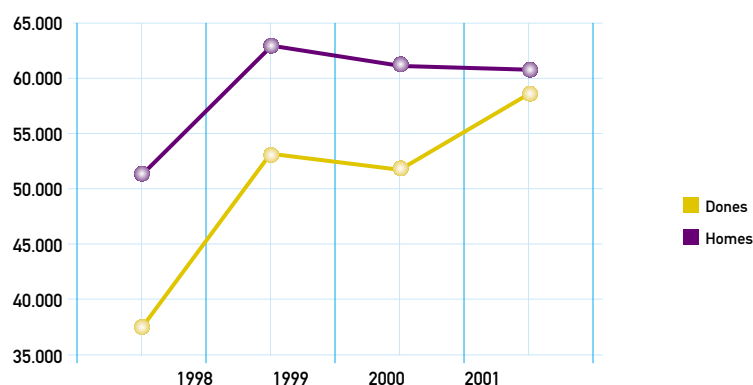
CONTRACTACIÓ LABORAL ANY 2001, BARCELONA

	DONES	HOMES	TOTAL
CONTRACTES INDEFINITS			
Número de contractes	58,859	60.705	119.564
Variació 2001/2000 (%)	11,45	-0,91	4,81
CONTRACTES TEMPORALS			
Número de contractes	342.323	309.325	651.648
Variació 2001/2000 (%)	-4,36	-5,84	-5,07
TOTAL CONTRACTES			
	401.182	370.030	771.212
Variació 2001/2000 (%)	-2,33	-5,06	-3,66
CONTRACTES INDEFINITS sobre total (%)	14,67	16,41	15,50

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INEM

En aquest sentit, cal afegir que als darrers quatre mesos de l'any, el nombre de contractes de duració indefinida formalitzats per dones ha superat al d'homes a la ciutat de Barcelona, fet completament inèdit fins aquell moment.

CONTRACTES INDEFINITS A BARCELONA PER SEXES

Aquest millor comportament del col·lectiu femení es pot deure tant a factors de caràcter estructural –com la creixent incorporació de la dona al mercat de treball al disposar de millors nivells formatius i accedir en condicions més favorables a ocupacions més estables i més ben remunerades– com a l'impacte de la reforma laboral d'aquest any.

Entre les modalitats de contractació indefinida, les que han tingut una millor evolució han estat les referides a la conversió de contractes temporals. Aquest fet es deu clarament a l'efecte de la reforma laboral –sense acord dels agents aquest cop– del març d'aquest any. Aquesta nova regulació amplia la possibilitat de realitzar la conversió incentivada per als contractes temporals signats abans del 31 de desembre de 2003. En aquest sentit es comprova com des del mes d'abril la seva utilització ha crescut de una manera molt pronunciada, i en termes anuals més que dobla la de l'any anterior, que en el cas de les dones arriba a ser un 127% més.

CONTRACTACIÓ INDEFINIDA A BARCELONA 2001

	DONES	HOMES	TOTAL
A temps parcial	133.277	7.677	20.954
Ordinari temps indefinit	11.935	21.831	33.766
Minusvàlids	314	607	921
Foment de la contractació indefinida	13.653	9.701	23.354
Convertits en indefinits	19.680	20.889	40.569
Total	58.859	60.705	119.564

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INEM

En canvi, altres modalitats com la indefinida a temps parcial i el foment de la contractació indefinida per determinats col·lectius procedents de l'atur, tenen un comportament molt menys favorable. En el primer cas, cau pel conjunt de la ciutat i experimenta un lleuger ascens per a les dones, encara que només d'un 4,55% més que el 2000. Es continua per tant sense aprofitar les potencialitats de la contractació parcial per facilitar una major participació de les dones al mercat de treball. En el segon cas (foment contractació indefinida) experimenta una important caiguda, el que posa de manifest que en un any d'incerteses econòmiques, les empreses han preferit convertir temporals en indefinits que contractar persones procedents de l'atur. També en aquest cas l'evolució en el col·lectiu femení és menys desfavorable que el dels homes.

CONTRACTACIÓ TEMPORAL A BARCELONA 2001

	DONES	HOMES	TOTAL
Pràctiques	3.406	2.780	6.186
Temps parcial	116.995	64.401	181.396
Temporals bonificats minusvàlids	114	259	373
Minusvàlids en CET	462	563	1.025
Obra o servei	64.815	99.858	164.673
Eventuals circumstàncies producció	92.377	109.252	201.629
Interinitat	51.009	19.527	70.536
Jubilació especial 64 anys	16	42	58
Relleu	66	39	105
Formació L 63/97	1.173	1.607	2.780
Aturats en situació d'exclusió social	146	152	298
Altres	11.744	10.845	22.589
Total	342.323	309.325	651.648

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INEM

D'altra banda, la disminució que s'ha produït en la contractació temporal ha afectat tant als homes com a les dones, encara que als primers amb una major intensitat. Cal fer esment de la notable reducció dels contractes d'obra o servei –òbviament molt depenents de l'activitat– tant en homes com en dones i el lleuger increment (3,7%) del temps parcial en les dones.

Com a resultat de totes aquestes dinàmiques, el percentatge de contractes indefinits sobre el total supera l'any 2001 en més d'un punt al de l'any anterior, producte d'una millora en les dones de 1,8 punts i d'un 0,7% pels homes. Aquesta evolució més positiva de les dones fa que la diferència d'aquest rati entre els dos gèneres sigui l'any 2001 la més baixa dels darrers anys (14,67 front al 16,41%).

2.3.1 COMPARACIÓ AMB CATALUNYA I ESPANYA

Mentre a Barcelona el volum de contractació femenina supera la dels homes, a Catalunya i Espanya succeeix la situació contrària, amb un major nombre, sobretot en el cas espanyol, dels contractes formalitzats per homes.

CONTRACTACIÓ LABORAL ANY 2001

	DONES	HOMES	TOTAL
ESPANYA			
Contractes indefinits	573.342	730.745	1.304.087
A temps parcial	151.273	92.245	243.518
A temps complet	422.069	638.500	1.060.569
Contractes temporals	5.470.657	7.281.740	12.752.397
A temps parcial	1.556.572	865.194	2.421.766
A temps complet	3.914.085	6.416.546	10.330.631
Total	6.043.999	8.012.485	14.056.484
Contractes indefinits sobre total (%)	9,49	9,12	9,28
CATALUNYA			
Contractes indefinits	139.963	161.845	301.808
A temps parcial	34.747	19.835	54.582
A temps complet	105.216	142.010	247.226
Contractes temporals	907.002	985.220	1.892.222
A temps parcial	269.221	141.224	410.445
A temps complet	637.781	843.996	1.481.777
Total	1.046.965	1.147.065	2.194.030
Contractes indefinits sobre total (%)	13,37	14,11	13,76

Font: Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya i INEM

A Barcelona no només les dones signen més contractes, sinó que tenen un major grau d'estabilitat en l'ocupació: de cada cent contractes signats per dones a Espanya 9,5 són indefinits, a Catalunya 13,4 i a la ciutat el 14,7.

En tots tres àmbits ha tingut lloc l'important creixement de la contractació indefinida femenina, centrada fonamentalment en els contractes a temps complet. Com passava a Barcelona, la contractació fixa a temps parcial presenta una evolució força moderada, que ni la reforma laboral, consistent bàsicament en una flexibilització de les condicions horàries i de còmput de la jornada, ha aconseguit potenciar d'una manera perceptible.

Els contractes temporals formalitzats per dones registren un cert descens a Barcelona (més del 4%), mentre a Espanya segueixen augmentant. Dins de la contractació de duració limitada, els contractes a temps parcial són una de les modalitats que presenten un major dinamisme en els dos àmbits.

En el següent quadre es pot apreciar la reduïda incidència de la jornada a temps parcial en les dones, ja que ens situem notòriament per sota la mitjana europea, on aquesta modalitat darrerament ha facilitat la inserció de la dona al mercat de treball mitjançant la compatibilització de la vida laboral i familiar.

CONTRACTATS TEMPS PARCIAL/TOTAL PER SEXES

	DONES	HOMES	TOTAL
Catalunya	14,24	2,82	7,43
Europa	33,30	6,20	17,70

Font: Enquesta de Població Activa. 3er trimestre 2001
European Commission. 2000

2.4. El paper de la dona al món empresarial

S'analitza la situació del conjunt espanyol, per ser l'únic àmbit pel qual es disposa de xifres amb més detall d'aquest aspecte del mercat laboral. Respecte a Barcelona, el patró de comportament no sembla que hagi de desviar-se de manera significativa, i en tot cas, tots els indicis porten a suposar que les possibles diferències serien en el sentit de mostrar una major representació femenina, i uns índexs més favorables sobre la participació de la dona en els estrats superiors.

La situació de la dona al món empresarial continua progressant. Segons les dades corresponen a l'Enquesta de Població Activa, al tercer trimestre de l'any 2001 hi havia a Espanya unes 700.000 empresàries, el que representa una de cada vuit dones ocupades.

SITUACIÓ PROFESSIONAL DE LES DONES OCUPADES A ESPANYA 1994-2001

	1994 MILERS	%	2001 MILERS	%
Empresàries amb personal assalariat	90,3	2,26	181,3	3,24
Empresàries sense personal assalariat	532,4	13,30	515,5	9,22
Membres de cooperatives	30,8	0,77	28,5	0,51
Ajudes familiars	286,3	7,15	182,8	3,27
Assalariades Sector Públic	885,9	22,13	1.182,0	21,15
Assalariades Sector Privat	2.164,4	54,06	3.493,0	62,50
Altres situacions	13,6	0,34	6,0	0,11
Total	4.003,7	100	5.589,1	100

NOTA: Les dades corresponents a l'any 2001 fan referència al tercer trimestre.

Font: Enquesta de Població Activa i elaboració pròpia

Les dones han avançat més en aquelles situacions professionals en que tenien una menor presència. En els darrers set anys, el nombre d'empresàries amb personal assalariat s'ha doblat. També han experimentat un notable ascens les assalariades del sector privat, que en el mateix període pugen en pràcticament 1,3 milions de persones. En canvi, en àmbits on tradicionalment la dona ha estat molt representada, com són les ocupacions relatives a les ajudes familiars i al sector públic, les dones que hi treballen han augmentat a un ritme inferior.

SITUACIÓ PROFESSIONAL DE LES DONES OCUPADES A ESPANYA 1994-2001

Pes de les dones dins l'ocupació total (en tant per cent)

	1994	2001
Empresàries amb personal assalariat	16,54	23,01
Empresàries sense personal assalariat	28,20	28,69
Membres de cooperatives	26,99	33,41
Ajudes familiars	59,80	64,16
Assalariades Sector Públic	43,25	49,05
Assalariades Sector Privat	32,51	36,76
Altres situacions	35,79	34,36
Total	34,02	37,55

NOTA: Les dades corresponents a l'any 2001 fan referència al tercer trimestre.

Font: Enquesta de Població Activa i elaboració pròpia

Actualment a Espanya les dones representen el 37,5% dels ocupats, tres punts i mig més que l'any 1994. La presència de les dones ha millorat en pràcticament totes les situacions professionals, i en el sector públic ja representen gairebé la meitat dels que hi treballen. L'any 1994, de cada 100 empresaris amb personal assalariat, 16,5 eren dones. Set anys després, havien passat a 23. Encara que òbviament és una xifra encara molt baixa, l'evolució és força positiva en aquest estrat tant important.

OCUPATS EN DIRECCIÓ D'EMPRESA I ADMINISTRACIÓ PÚBLICA A ESPANYA. 2001

Per sexes i en milers

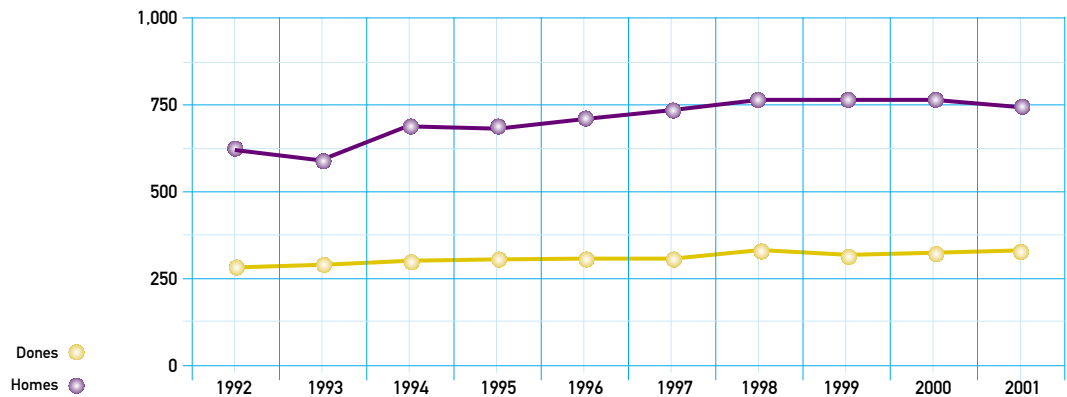
	DONES	%	HOMES	%	TOTAL
Direcció de l'Administració Pública	4,8	31,4	10,5	68,6	15,3
Direcció d'empreses més de 10 assalariats	46,9	17,0	229,6	83,0	276,5
Direcció d'empreses menys de 10 assalariats	108,7	28,2	276,3	71,8	385,0
Direcció d'empreses sense assalariats	217,9	47,0	246,2	53,0	464,1
Total	378,3	33,2	762,6	66,8	1.140,9

NOTA: Les dades corresponents a l'any 2001 fan referència al tercer trimestre.

Font: Enquesta de Població Activa i elaboració pròpia

Un de cada tres ocupats (33,2%) en tasques de direcció és dona. En aquest terreny l'avanç és més moderat, ja que l'any 1994 el percentatge era del 31,6%. A més, de les 378.000 directives al tercer trimestre del 2001, pràcticament un 60% són directores d'empreses sense assalariats. D'altra banda, la representació de la dona en la direcció de companyies de cert tamany (majors de 10 assalariats) encara és força minsa: només un 17% del total eren dones. Aquest fet posa de relleu les dificultats de les dones per accedir a nivells d'elevada responsabilitat, sobretot en el sector privat.

OCUPATS EN LLOCS DE DIRECCIÓ A ESPANYA 1994-2001

2.5. Ocupació femenina en les tecnologies de la informació

Barcelona està avançant com a ciutat del coneixement, complint així una de les seves apostes estratègiques cara el futur. En línia completament amb els objectius europeus d'enfortiment dels sectors intensius en coneixement.

Les Tecnologies de la Informació són una part rellevant d'aquest tipus d'activitats i la seva evolució un observatori sensible del funcionament del mercat de treball

i les seves perspectives, especialment pel que es refereix a la participació femenina. Cal tenir present que ha estat el segment de dones amb alta qualificació que treballen en sectors high tech² les que han registrat els creixements més alts d'ocupació els últims cinc anys a Europa.

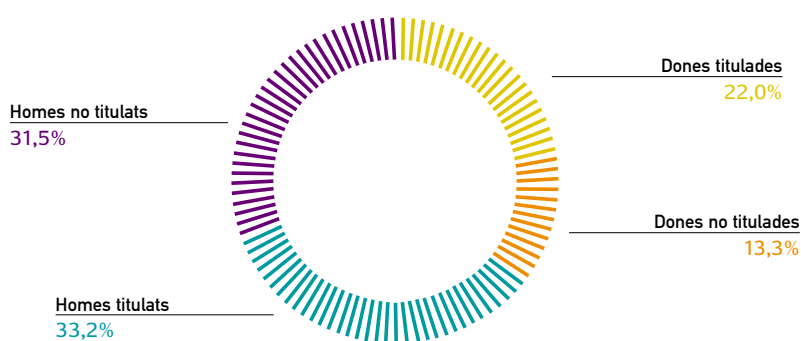
Així doncs, sembla interessant incorporar les dades que ofereix l'Associació Espanyola d'Empreses de Tecnologies de la Informació (SEDISI), que es refereixen a l'any 2000³ –són per tant força recents– i a l'àmbit espanyol, el que aporta llum sobre el marc en que es mou Barcelona, que té un pes significatiu sobre el conjunt espanyol en aquesta activitat econòmica.

D'acord amb aquesta font, el volum d'ocupació del sector es xifra l'any 2000 en 87.945 persones, de les quals 31.049 eren dones, el que suposa una representació del 35%.

Resulta molt interessant comprovar que de les dones que treballen en aquestes activitats un 62% són titulades, quan en el cas dels homes, aquest percentatge es redueix al 51%.

Així doncs, malgrat que els homes tenen una major presència que les dones en el sector de les TI (gairebé dos terços), les dones que hi treballen presenten un més elevat nivell de qualificació, entès en termes de la disposició d'una qualificació universitària.

DISTRIBUCIÓ D'OCUPATS EN TI A ESPANYA 2000 EN %

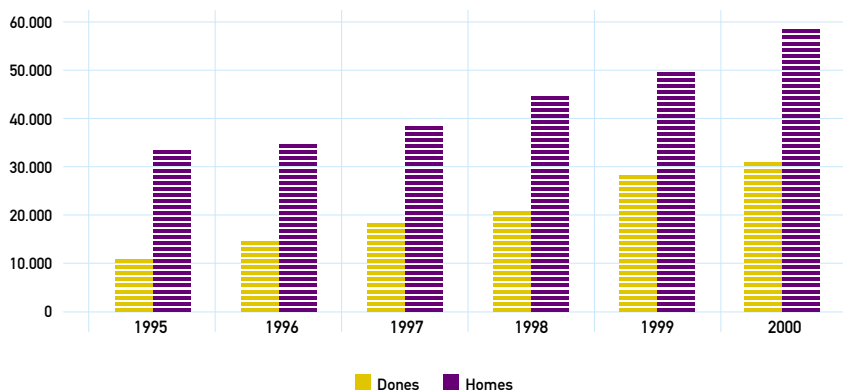
Font: Elaboració pròpia amb dades de SEDISI. Associació Espanyola d'Empreses de Tecnologies de la Informació

L'evolució de l'ocupació als darrers anys mostra un increment important en el nombre de treballadors del sector, mesurada en 40.000 persones des de 1995. Les dones han experimentat un augment de gairebé el 140%, que pràcticament duplica la taxa masculina. Cal tenir present el reduït punt de partida del col·lectiu femení l'any 1995, quan la participació de les dones en el sector era inferior al 30%.

² La Comissió Europea inclou entre aquestes activitats, fonamentalment les Tecnologies de la Informació, les Telecomunicacions i la Indústria Química.

³ En una publicació conjunta amb el Ministeri de Ciència i Tecnologia editada l'any 2001.

OCUPACIÓ PER GÈNERE A LES TI A ESPANYA 1995-2000

Font: SEDISI. Associació Espanyola d'Empreses de Tecnologies de la Informació

En aquests anys d'acusada expansió, el sector ha patit una notable escassetat de professionals qualificats per atendre la creixent demanda d'activitats relacionades amb les Tecnologies de la Informació. Aquest fet ha ocasionat la creixent incorporació de personal no titulat, que ha augmentat durant els dos darrers anys sensiblement per sobre de la de titulats. Paral·lelament, les empreses han dedicat més recursos a la formació del seu personal i al reciclatge d'altres perfils professionals.

També en els dos últims anys, la incorporació al sector de dones titulades ha estat clarament superior a la d'homes amb el mateix nivell de qualificació .

2.6. Les dones i l'economia del coneixement a la Unió Europea

L'aposta per aconseguir que l'economia comunitària esdevingui una important societat del coneixement és una de les línies estratègiques bàsiques de la Unió Europea en el seu futur per tal d'assolir la plena ocupació i convertir a Europa en un nucli econòmic altament competitiu en el context internacional compatible amb un alt nivell de cohesió social. Al darrer informe 'Employment in Europe 2001, Recent Trends and Prospects' publicat per la Comissió Europea es donen a conèixer una sèrie de dades altament rellevants sobre aquesta matèria i del paper de les dones en aquesta perspectiva.

D'acord amb aquests plantejaments, la creació d'ocupació es tendirà a concentrar en els sectors econòmics intensius en coneixement. Dos grans grups en formarien part: en primer lloc els anomenats sectors 'high tech' relacionats bàsicament amb les tecnologies de la informació i les comunicacions i la indústria química (que incorpora entre d'altres la indústria farmacèutica), i en segon terme les activitats que requereixen un elevat nivell educatiu dels seus ocupats (que inclouen l'educació, la sanitat, els serveis socials i serveis avançats a les empre-

ses). Només l'any 2000 ambdós grups sectorials han generat 1,6 milions de llocs de treball als quinze països de la Comunitat Europea, més de la meitat de la creació neta d'ocupació aquell any.

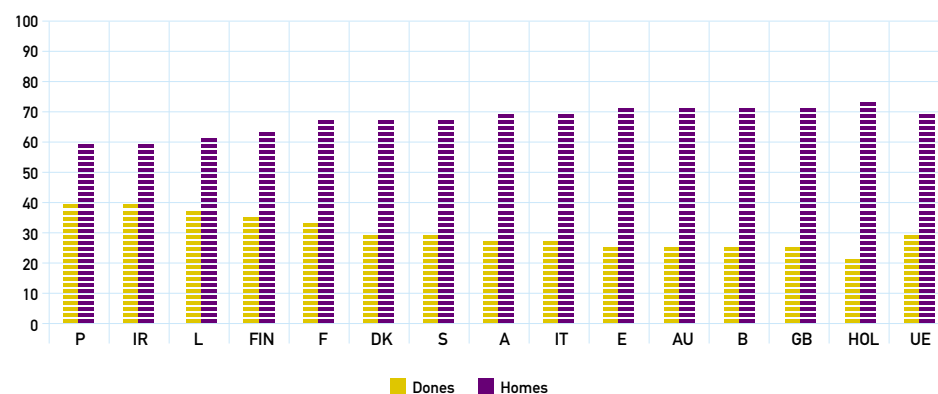
El nombre de treballadors en els sectors high-tech en concret ha crescut a una taxa anual acumulativa del 2,6% en els darrers cinc anys, taxa que en el 2000 ha ascendit fins al 5%, mentre que l'ocupació en la resta de l'economia ha sofert una desacceleració al créixer només un 1% per cent el citat any.

Es preveu que la demanda laboral continuarà augmentat especialment en els nivells professionals més qualificats dels sectors esmentats, els quals de fet ja es caracteritzen per una més elevada participació del personal amb alts nivells formatius que qualsevol altre sector de l'economia. A més, cal tenir present que la demanda de perfils professionals amb un nivell de qualificació mitjana o baixa només està creixent en els sectors relacionats amb l'economia del coneixement, mentre que en la resta d'activitats la demanda de treballadors amb baixos nivells formatius evoluciona més aviat a la baixa.

2.6.1 OCUPACIÓ FEMENINA EN SECTORS ECONÒMICS

En aquest context, resulta rellevant conèixer la presència i projecció del paper de la dona en aquestes activitats estratègiques ja que un dels objectius explícits de la política comunitària és avançar cap a una major equitat entre gèneres. Amb dades de la Comissió Europea, les dones amb un alt nivell de qualificació que treballen en sectors intensius en coneixement han experimentat al darrer any els millors resultats en termes d'evolució de l'ocupació. Malgrat tot, cal reconèixer que l'ocupació en els sectors definits com a high-tech està força segregada per sexe: en aquestes activitats les dones representen només un terç del total de l'ocupació, quan en el conjunt de l'economia europea l'ocupació femenina representa el 42,5% de la global. El pes oscil·la entre el 38% de Portugal fins a l'escàs 25% en el cas del Regne Unit i els Països Baixos.

OCUPATS EN HIGH TECH PER GÈNERE ALS PAÏSOS DE LA UE
ANY 2000 (en %)

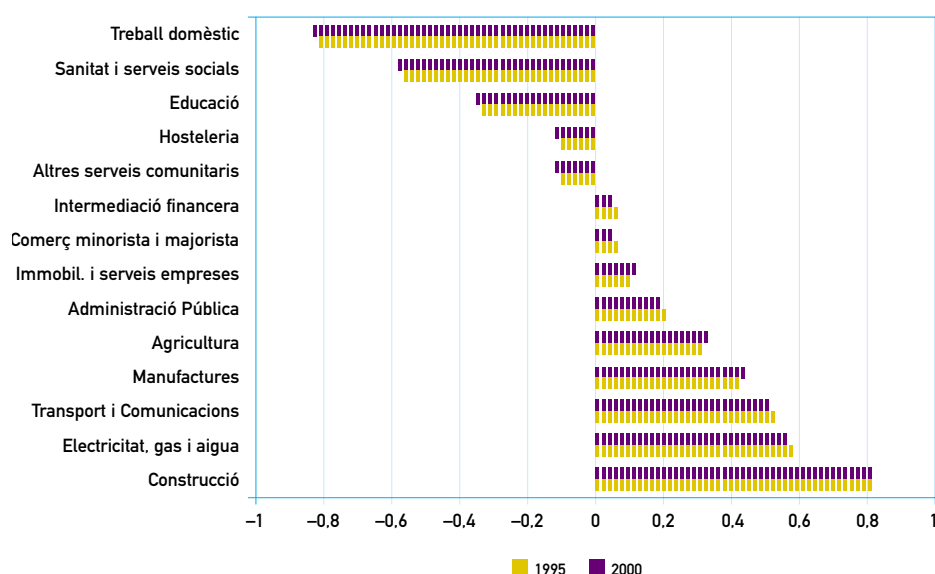
Font: Eurostat. Enquesta de Forces de Treball. Employment in Europe 2001

Dels nous 10 milions de llocs de treball generats a la Unió Europea en el conjunt dels darrers cinc anys, una proporció considerable, 6 milions, ha correspost a les dones. La taxa d'increment de l'ocupació femenina (9,7%), més que ha doblat la masculina (4,6%).

Les dones segueixen estant molt representades en llocs de treballs relacionats amb certs serveis com la salut, l'educació i els treballs socials, inclosos plenament en la consideració d'activitats pròpies de la societat del coneixement. Aquests sectors han concentrat el 40% dels nous llocs de treball creats a la Unió Europea des de l'any 1995 com a resultat de l'expansió d'un ampli ventall de demandes socials. Aquest percentatge cal comparar-lo amb el 25% que han aportat els serveis a les empreses i el 10% de les activitats relacionades amb la informàtica. La presència de les dones en aquestes activitats de caràcter marcadament més social té lloc a tots els nivells professionals de qualificació. En conseqüència l'augment de l'ocupació femenina en aquestes activitats ha presentat una magnitud molt remarcable, i explica en bona part la millor evolució de la dona en el mercat de treball europeu durant els darrers anys.

La segregació ocupacional ha evolucionat de manera diferenciada segons l'activitat. A sectors com el comerç, la intermediació financera, l'administració pública, i els transports i les comunicacions, s'ha tendit a una situació més paritària, mentre que augmenta la concentració a favor de les dones a la sanitat, l'educació i els serveis socials, reforçant els nivells de 1995, on ja es posava de manifest elevats índexs de presència del col·lectiu femení.

SEGREGACIÓ OCUPACIONAL PER GÈNERE 1995-2000

Font: Eurostat. Enquesta de Forces de Treball. Employment in Europe 2001

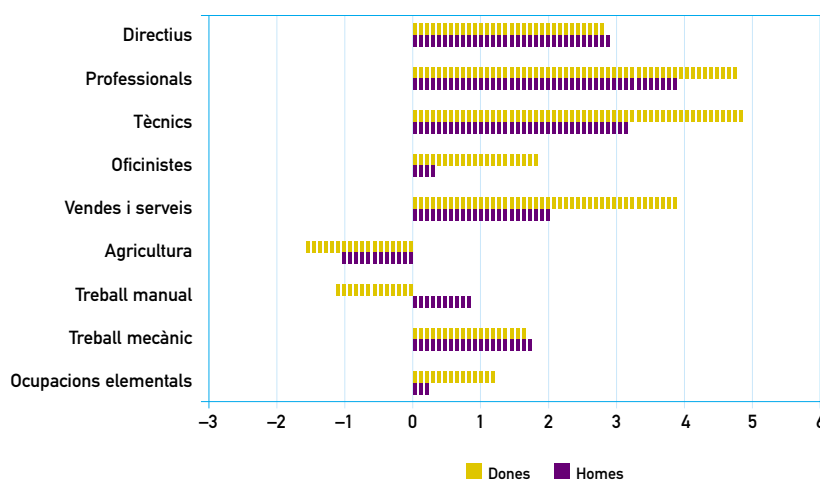
Nota: La segregació ocupacional està mesurada com la diferència entre la participació dels homes i les dones en un sector determinat. Com més proper a zero, la situació és més paritària, més proper a -1 indica concentració femenina i 1 assenyalava major presència masculina

De tot l'anterior es desprèn que resulta força positiu per a les dones l'expansió de la demanda dels esmentats serveis socials, ja que aquesta situació afavoreix la seva participació en el mercat laboral i és previsible que es mantingui amb fermesa en els propers anys. També es fa palesa la necessitat d'estimular una major presència femenina en sectors high-tech, donada la rellevància estratègica d'aquest sector en el futur i la seva capacitat per generar llocs de treball ben remunerats i d'alt nivell formatiu, tenint en consideració que la seva representació ara per ara és insuficient, tot i ser la dinàmica recent força positiva.

2.6.2 OCUPACIÓ FEMENINA PER NIVELLS PROFESSIONALS I MOBILITAT

Com ja s'ha esmentat, la gran majoria dels llocs de treball creats en aquest període han estat d'alt nivell de qualificació en ocupacions no manuals⁴ (60% del total).

EVOLUCIÓ DE L'OCUPACIÓ PER GÈNERE I NIVELL PROFESSIONAL (1995-2000) EN %

Font: Eurostat. Enquesta de Forces de Treball. Employment in Europe 2001

En l'estrat superior de categories professionals, el de directius –on la presència dels homes és francament majoritària–, l'augment del nombre d'ocupats ha estat una mica superior en el col·lectiu masculí, pel que el gap de gènere en aquest estrat no es redueix. A la resta de nivells és francament remarcable la més favorable evolució de les dones en el cas dels professionals i els tècnics, perfils aquests que també incorporen un considerable nivell formatiu. La dona també avança considerablement en el cas dels oficinistes i personal de vendes i serveis, mentre que en els treballadors manuals i mecànics, la proporció dels gèneres no tendeix a ser més paritària.

⁴ Segons la nomenclatura de la Organització Internacional del Treball (OIT)

La Comissió preveu que la mobilitat laboral, tant la geogràfica com l'ocupacional, ha de tenir un paper important en el futur per tal de reduir les escassetats i els desajustos laborals ja presents en l'economia europea, els quals es preveu que adquireixin un major relleu en els propers anys. Les dades existents en aquest terreny mostren reduïts nivells de mobilitat en comparació amb els Estats Units.

Es detecta que en el grup d'ocupats amb un elevat nivell de qualificació és on més ha progressat la mobilitat ocupacional. Curiosament, aquesta rotació –treball a treball– és en aquest moment superior en les dones d'aquest nivell professional en pràcticament tots els països de la Unió Europea.

TAXES DE MOBILITAT OCUPACIONAL DELS TREBALLADORS ALTAMENT QUALIFICATS EN CIÈNCIA I TECNOLOGIA PER GÈNERE 1995-1999. En %

	DONES 1995	DONES 1999	HOMES 1995	HOMES 1999
Alemanya	6,5	7,8	5,5	7,2
Dinamarca	11,4	12,6	11,2	11,8
Espanya	16,2	17,2	12,6	12
França	6,5	9,1	6,5	8
Gran Bretanya	10,6	12,2	9,5	11,9
Itàlia	3,4	5,4	2,4	4,4

Font: Eurostat (2001). Estadístiques de Ciència i Tecnologia (2000)

Nota: Les taxes de mobilitat fan referència a la fracció d'individus ocupats que han canviat de treball durant els dos últims anys

2.6.3 PARTICIPACIÓ DE LA DONA EN EL MERCAT DE TREBALL I NIVELL DE FORMACIÓ

La taxa d'activitat global europea ha avançat dos punts als darrers cinc anys. Mentre que en el segment masculí l'augment –xifrat en 0,3 punts– es degut exclusivament a motius demogràfics (reemplaçament generacional), en el cas de les dones (on la taxa d'activitat passa del 56,9 al 59,9%) aquesta causa explica només el 40% del 4,5 milions de noves incorporacions del darrer quinquenni. La part més important (el 60%) prové des de la inactivitat.

En aquest procés hi incideix el procés gradual de canvi generacional que ha transformat considerablement els hàbits de comportament de les dones respecte el mercat de treball, ja que les dones joves no abandonen la feina quan es casen o tenen fills.

L'avanç en la taxa d'activitat femenina és generalitzable a tots els països i els que milloren més clarament són els que tenien els ratis d'activitat més baixos: 4 punts d'avanç a Itàlia i 5,6 a Espanya.

Aixímateix l'augment de la taxa d'activitat es produeix en tots els estrats d'edat. En aquests anys s'ha produït un notable increment de la participació de la gent gran (entre 55 i 64 anys) en el mercat de treball, especialment notable en el cas de les dones. En aquest segment d'edat, la taxa d'activitat general ha augmentat en 1,5 punts, que són 2,8 punts per les dones. Es postula una major participació laboral d'aquest col·lectiu que hauria d'adquirir una creixent importància en els propers anys a mesura que s'envelleixi la població europea, el que ha de permetre compensar l'augment de l'índex de dependència i afavorir la sostenibilitat futura del sistema de pensions. Per arribar a assolir els objectius de Lisboa, la Comissió Europea ha establert com a línia bàsica incrementar substancialment el nivell d'activitat d'aquest estrat d'edat, amb l'objectiu de passar del 37,7% de taxa d'ocupació actual al 50% l'any 2010. Això suposa un esforç especialment rellevant en el cas de les dones.

És interessant observar l'impacte diferenciat per gènere que en la participació laboral suposa el disposar de determinats nivells formatius en el conjunt de la Unió Europea i les diferències existents entre els diversos països. Òbviament, a superiors nivells formatius correspon una major presència en el mercat de treball, tant en termes d'activitat com d'ocupació i una menor taxa d'atur, el que podríem denominar una millor 'empleabilitat', un dels trets bàsics que ha de tenir la força de treball futura.

TAXES D'OCUPACIÓ, ACTIVITAT I ATUR PER NIVELLS DE FORMACIÓ. DONES I HOMES PAÏSOS DE L'UNIÓ EUROPEA ANY 2000

	ALT NIVELL FORMATIU			MITJÀ NIVELL FORMATIU			BAIX NIVELL FORMATIU		
	Taxa ocupació	Taxa d'atur	Taxa activitat	Taxa ocupació	Taxa d'atur	Taxa activitat	Taxa ocupació	Taxa d'atur	Taxa activitat
DONES									
Alemanya	77,9	5,2	82,2	63,8	8,3	69,6	46,3	11,5	52,3
Dinamarca	86,3	2,6	88,6	76,5	5	80,6	55,5	7,7	60,2
Espanya	67,3	15,6	79,8	42,7	21,2	54,2	31,7	23,4	41,4
França	75,1	6,2	80	61,3	11,9	69,6	39,1	17,7	47,5
Gran Bretanya	84,9	2,2	86,8	72,5	5,3	76,6	47,7	7,7	51,6
Itàlia	74,2	8,6	81,2	53,5	14,5	62,5	26,5	17,6	32,1
UE	77,9	6	82,9	62,6	9,4	69,1	37,9	14,6	44,4
HOMES									
Alemanya	86,3	3,8	89,7	76,1	7,6	82,3	67,8	13,8	78,7
Dinamarca	90,2	2,6	92,7	83,4	3,8	86,8	69	5	72,7
Espanya	81,5	7,2	87,9	64	9	70,3	69,8	11	78,4
França	82,7	5	87	75,9	7	81,7	53,9	13,5	62,3
Gran Bretanya	89,7	2,7	92,2	81,6	6,1	87	57	13	66,1
Itàlia	87,5	4,1	91,3	73,6	7,7	79,7	61,5	9,7	68,1
UE	86,3	3,9	89,9	76,8	6,8	82,4	63,4	10,4	70,7

Font: El-laboració pròpia amb dades de l'Eurostat. Enquesta de Forces de Treball. Employment in Europe 2001.

Nota: Alt nivell educatiu implica la finalització d'estudis terciaris. Mitjà nivell el disposar de títol secundari i el baix nivell no haver finalitzat com a mínim la formació secundària

Els homes que disposen d'un alt nivell de qualificació tenen taxes d'ocupació i d'activitat 20 punts superiors respecte els de baixos nivells formatius, a la vegada que una taxa d'atur força inferior. En el cas de les dones, la variable formació és clarament més explicativa: la taxa d'activitat passa del 82,9 al 44,4% des de l'alt nivell educatiu a l'inferior, i la taxa d'ocupació ho fa del 77,9 al 37,9%, més del doble. La taxa d'atur augmenta al baixar el nivell formatiu d'una manera molt pronunciada, passant del 6 al 14,6%.

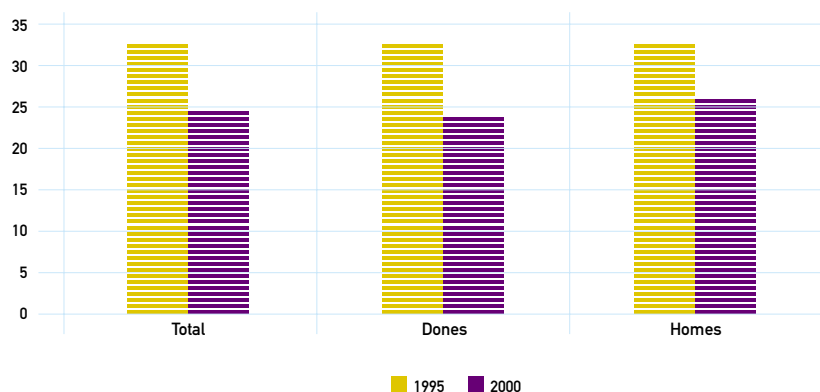
Aquest patró bàsic funciona en tots els països europeus, encara que existeixen rellevants diferències: mentre la taxa d'activitat pel col·lectiu femení amb un més elevat nivell formatiu és raonablement similar en els diferents països (oscil·la entre el 80% espanyol i el 89% de Dinamarca) i no molt distant de les taxes masculines, la mateixa taxa per les que tenen una titulació inferior a la secundària oscil·la entre el 60% danès i el 32% d'Itàlia. En aquest cas, factors d'ordre cultural (com una major presència de famílies monoparentals), més difusió de certs serveis socials i la major possibilitat de contractació a temps parcial ajuden a explicar aquest diferencial.

Normalment la taxa d'atur femenina supera a la dels homes per a cada nivell de qualificació. Excepcionalment, a Gran Bretanya la taxa femenina és sempre inferior a la masculina i a Alemanya succeeix el mateix en el cas de les persones amb un nivell formatiu més baix. El resultat d'importants processos de reestructuració industrial, que potser han afectat més acusadament als homes, pot ser un dels factors explicatius del fenomen, com també el fet de disposar d'un marc laboral més desregulat en el cas britànic.

Seguint la pauta analitzada corresponent a l'últim quinquenni, és d'esperar que en els propers anys i a mesura que el nivell formatiu de la població que s'incorpori al mercat de treball millori, fet especialment notori en el cas de les dones, els gaps de participació per gènere en el mercat de treball s'aniran progressivament reduint.

JOVES EUROPEUS AMB BAIX NIVELL FORMATIU 1995-2000

En tant per cent sobre població de 25 a 29 anys

Font: Eurostat. Enquesta de Forces de Treball. Employment in Europe 2001.

Cal tenir present que al voltant del 25% de la població entre 25 i 29 anys no ha completat la secundària al conjunt de la UE, amb una situació lleugerament més favorable per a les dones. Tal com assenyalava la Comissió Europea, es preveïa la persistència d'un cert remanent de persones amb un baix nivell educatiu. Malgrat que el seu nombre, tant en termes relatius com absoluts tendeix a la baixa, seran necessàries mesures específiques per tal d'afavorir la inserció laboral en aquests casos, dirigides bàsicament al col·lectiu femení. Fórmules com el temps parcial i la potenciació de determinats serveis comunitaris poden ajudar a afavorir la participació de les dones en aquesta situació, tal com ens il·lustra el cas de Dinamarca o els Països Baixos.

2.7 El mercat de treball femení i els ajuts a la família als països de l'OCDE

Un objectiu polític àmpliament compartit en l'àmbit dels països de l'OCDE és l'increment de les taxes d'activitat femenines. La seva consecució produiria alhora diversos efectes positius: compensaria part dels dèficits de mà d'obra generats per l'evolució demogràfica dels darrers anys, enfortiria les rendes familiars (fet especialment necessari a les llars monoparentals o d'escassos recursos) i contribuiria significativament a la igualtat entre gèneres.

Ara bé, perquè es pugui assolir el desitjat augment de les taxes d'ocupació femenines és important que les dones tinguin prou incentius econòmics per incorporar-se al mercat de treball, i puguin assegurar una cura adequada als seus fills (cas de que en tinguin). La possibilitat de conciliar harmònicament la vida familiar amb la professional esdevé també crucial per a afavorir la recuperació de les taxes de fecunditat, que ara mateix són clarament inferiors al nivell de reemplaçament a la major part dels països de l'OCDE. D'altra banda, les empreses tenen un paper fonamental en aquesta qüestió, ja que la seva actitud pot facilitar o, al contrari, dificultar enormement la incorporació en condicions d'igualtat de la dona al món laboral.

Es presenta a continuació un recull sobre aspectes econòmics amb incidència sobre la tria de les dones en aquesta matèria i els seus efectes sobre les taxes d'ocupació femenines, basat en el darrer *Employment Outlook* publicat per l'OCDE a mitjans del 2001.

2.7.1 POLÍTIQUES DE SUPORT A LA FAMÍLIA

Tant el sector públic com el privat poden establir polítiques que estimulin la incorporació de les dones al mercat de treball, i la compatibilització de la vida laboral amb la familiar.

Pel que fa a l'administració pública, un primer tema important és que el sistema fiscal doni incentius al treball femení. Per exemple, als darrers trenta anys la majoria dels països de l'OCDE han passat a un sistema de tributació individual sobre la renda, que és el menys distorsionador en aquest sentit. A més, alguns països han establert ajuts i deduccions específicament destinats a les famílies.

Des de la perspectiva de la despesa pública són especialment rellevants les mesures destinades a la cura dels infants menors de 3 anys, ja sigui en guarderies o mitjançant l'atenció domiciliària. Als darrers anys han tendit a incrementar-se els recursos destinats a aquest tipus de programes, i actualment més del 25% dels nens menors de 3 anys de l'àmbit de l'OCDE van a una guarderia. Val a dir que en aquest tema hi ha diferències molt significatives entre països, tant en la cobertura d'aquest servei com en el seu finançament (que si als països nòrdics és públic, als Estats Units o Canadà, per exemple, és majoritàriament privat).

INDICADORS SOBRE POLITIQUES DE SUPORT A LA FAMILIA.
Període 1998-2001

	% de nens menors de 3 anys en guarderies	Durada de la baixa de maternitat (setmanes)	% del sou cobrat durant la baixa de maternitat
Canadà	45	15	55
Estats Units (1995)	54	0	0
Japó	13	14	60
Alemanya	10	14	100
Austria	4	16	100
Bèlgica	30	15	77
Dinamarca	64	30	100
Finlàndia	22	52	70
França	29	16	100
Grècia	3	16	50
Holanda	6	16	100
Irlanda	38	14	70
Itàlia	6	22	80
Portugal	12	24	100
Regne Unit	34	18	44
Suècia	48	64	63
ESPANYA	5	16	100

Font: OCDE, Employment Outlook, juny 2001

També ha tendit a ampliar-se de forma generalitzada la durada i remuneració de les llicències de maternitat. Actualment, a 18 països de l'OCDE la durada màxima de la baixa de maternitat supera l'any, i a gairebé tots ells la mare percep un mínim de 13 setmanes de sou en el seu transcurs. Aquestes llicències estan evolucionant cap a un grau de flexibilitat cada vegada més gran. Pel que fa als permisos de paternitat, són encara poc corrents, curts i poc utilitzats. Per exemple, l'any 1995, només el 5% dels pares de la Unió Europea van fer ús de la baixa de paternitat per a cuidar els seus fills, amb percentatges considerablement més elevats als països nòrdics. En conjunt, però, sembla haver-hi encara obstacles culturals importants a la seva generalització.

Pel que fa al sector privat, l'evidència empírica mostra que als països on l'estat proveeix uns ajuts a la família generosos les empreses es recolzen en el sistema sense afegir avantatges addicionals. Però als països amb menor suport públic en aquest àmbit, les empreses estan lluny de cobrir el buit. Dins d'aquest context general, les grans empreses i les administracions públiques semblen ser les més proclius a establir mecanismes que facilitin l'equilibri professió/família dels seus treballadors. De fet, queda molt per fer en aquest àmbit, i l'OCDE considera que de l'actitud empresarial depèn bona part de la utilització de determinades fórmules (com el treball a temps parcial o les baixes de paternitat).

Un altre tema rellevant en les decisions laborals de les dones que planteja nombrosos reptes cara al futur és el suport i cura a la gent gran. Efectivament, el pro-

cés d'envelliment de la població al món desenvolupat, i la creixent participació de les dones al mercat de treball requeriran l'establiment de nous mecanismes d'ajut tant públics com privats. Altres països ja estan aplicant propostes interessants en aquest sentit –per exemple, el sistema d'assegurances de dependència, sovint acompanyat de la possibilitat de desgravacions fiscals–, mentre que a Espanya aquest tipus de polítiques són encara molt incipients. En qualsevol cas, és previsible un fort desenvolupament d'aquest tipus de mecanismes en els propers anys.

2.7.2 TENDÈNCIES RECENTS DE L'ACTIVITAT FEMENINA

Segons una anàlisi recent per l'àmbit de l'OCDE basada en els adults amb fills menors de 6 anys, la taxa d'ocupació de les mares es situava l'any 1999 en una mitjana del 54%, mentre que la dels pares superava el 90%.

De tota manera, s'observen diferències molt significatives en funció del nivell de formació: si entre les mares amb baix nivell de formació la taxa d'ocupació no arribava al 40%, la de les més qualificades ja assolía el 70%. El creixement de l'ocupació de les mares amb un nivell educatiu mitjà o alt (en promig, un punt per any) ha impulsat un increment continuat de la taxa d'ocupació del conjunt de les mares en la darrera dècada, mentre la corresponent a les mares menys qualificades es mantenia estancada. D'altra banda, els caps de llars monoparentals (que en la seva gran majoria són dones) presenten una taxa d'ocupació superior a la de les mares que viuen en parella.

TAXA D'OCUPACIÓ A LES FAMÍLIES AMB FILLS MENORS DE 6 ANYS. OCDE 1999
Segons tipologia familiar i nivell educatiu. En percentatge

	MARES VIVINT EN PARELLA			TOTAL	CAPS DE LLARS MONOPARENTALS	DONES SENSE FILLS (20-60 ANYS)
	N.E. Alt	N.E. Mitjà	N.E. Baix			
Canadà	80,7	72,9	48,4	70,0	68,3	n.d.
Estats Units	n.d.	n.d.	n.d.	60,6	67,7	85,2
Alemanya	62,4	50,1	28,7	51,4	49,7	67,3
Austria	72,6	65,7	54,5	65,7	76,1	62,0
Bèlgica	84,7	70,2	42,6	71,8	49,2	58,3
França	72,2	54,9	29,0	56,8	51,6	64,7
Grècia	69,4	41,0	33,4	48,4	63,2	43,2
Holanda	71,0	62,8	40,8	62,3	38,7	67,9
Irlanda (1997)	62,3	47,5	23,8	45,5	35,2	58,3
Itàlia	69,4	52,8	26,1	44,9	72,2	43,1
Portugal	92,5	85,8	63,7	70,2	82,9	62,0
Regne Unit	70,3	60,3	32,2	61,3	36,8	74,3
ESPANYA	59,6	40,7	26,8	41,5	64,9	41,4

N.E. = Nivell Educatiu.

Font: OCDE. Employment Outlook, juny 2001

Els estats on les mesures per facilitar la conciliació del treball amb la vida familiar estan més desenvolupades (en particular, els països nòrdics) són els que registren unes taxes d'ocupació femenina més elevades. Les mesures que empíricament es mostren més efectives en aquest sentit són els serveis d'atenció als infants menors de 3 anys en temps de treball i la cobertura de les llicències de maternitat (en termes de remuneració). En canvi, variables com el percentatge dels ocupats que treballa a temps parcial es mostren menys rellevants.

Tot i així, el treball a temps parcial ocupa gairebé el 50% de les mares amb fills menors de 6 anys a la Unió Europea, i seria l'opció més desitjable per la majoria de les mares que ara mateix no treballen cas d'incorporar-se al món laboral. En aquest sentit, les mesures preses recentment per alguns països (Suècia, Alemanya, Holanda) per tal d'afavorir que les mares ocupades puguin passar a treballar a temps parcial mentre els fills són petits obren una via prometedora, tot i que encara no contrastada empíricament. En canvi, als països del sud d'Europa –Espanya entre ells– el treball a temps parcial segueix estant poc desenvolupat i és contemplat per moltes dones com una opció poc desitjable.

En altres aspectes rellevants per a la relació entre dones i treball encara s'està lluny d'una veritable igualtat de gènere, i per exemple segueixen existint notables diferències salarials entre homes i dones, especialment significatives en països com Japó o Corea. I resulta interessant constatar que aquest «gender gap» és encara més accentuat entre pares i mares, per diversos motius: el pes superior del treball a temps parcial entre les mares, la discriminació que aquestes pateixen de vegades en el món laboral, el volum d'hores extraordinàries que realitzen molts pares, etc.

D'altra banda, un estudi recent indica que als països de l'OCDE les mares que treballen a temps complet dediquen a aquestes activitats el doble de temps que els pares, i en total (sumant feina remunerada i tasques domèstiques) treballen una hora diària més que el promig dels homes. I si la implicació dels homes a la llar tendeix a créixer a pràcticament tots els països esmentats, aquest fet queda parcialment compensat per l'increment del percentatge de llars monoparentals, habitualment encapçalades per una dona.

Si s'analitza amb una certa perspectiva temporal la interacció entre ocupació femenina i vida familiar, pot observar-se com durant anys la tendència a una creixent incorporació de les dones al mercat laboral va anar acompanyada d'una disminució acusada de les taxes de fecunditat i per una clara davallada de la dimensió familiar mitjana, amb cada vegada més llars unipersonals i famílies amb un sol fill. Ara bé, l'experiència dels darrers anys en llocs com els Estats Units i en especial els països nòrdics –que van ser pioners en la introducció de polítiques de conciliació– mostra que nivells elevats de participació femenina al mercat de treball poden coexistir amb taxes de fecunditat prou significatives. I resulta evident la transcendència que des d'una perspectiva econòmica té la taxa de fecunditat per a l'evolució del mercat de treball a mig termini.

3. La participació de les Dones en les activitats de Barcelona Activa l'any 2001

3.1. La Participació de les Dones en les Activitats de Barcelona Activa

El 52% de persones participants en els programes desenvolupats per Barcelona Activa l'any 2001 van ser dones.

La distribució per serveis de la participació de dones a Barcelona Activa va ser de la següent manera:

SERVEIS	PARTICIPANTS	2001 % DONES
Servei per a l'Ocupació	19.014	57%
Servei d'Atenció a Emprenedors	11.800	51%
Servei a l'Empresa		
• Divulgació Tecnologies Informació i Comunicacions	36.483	51%
• Serveis a la PIME	8.171	24%
Total	77.974	52%

PARTICIPACIÓ DE DONES A BARCELONA ACTIVA 2001
(en tant per cent)

SERVEI PER A L'OCUPACIÓ 2001
(en tant per cent)

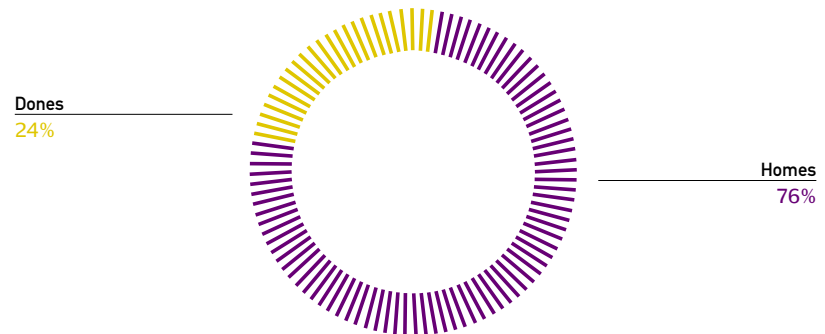
SERVEI D'ATENCIÓ A EMPRENEDORS 2001
(en tant per cent)

SERVEI A L'EMPRESA: DIVULGACIÓ TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I COMUNICACIONS 2001
(en tant per cent)

SERVEI A L'EMPRESA: SERVEI A LA P M E 2001
(en tant per cent)

3.2 La Participació de Dones en el Servei per a l'Ocupació

En el context de la societat del coneixement, disposar de la informació adequada, conèixer els punts forts i dèbils del perfil professional, conèixer els canals d'accés a l'ocupació i saber prendre una posició competitiva en cada un d'ells, identificar nous jaciments d'ocupació o teixir una bona xarxa de contactes és tan estratègic com adquirir experiències laborals o incorporar la formació de manera continuada. Des del Servei per a l'Ocupació es dissenyen i es posen en pràctica accions que combinen la participació en activitats d'informació, orientació, formació, treball o relació i que varien segons cada persona, el seu perfil professional i el tipus de lloc de treball al qual pot i vol accedir

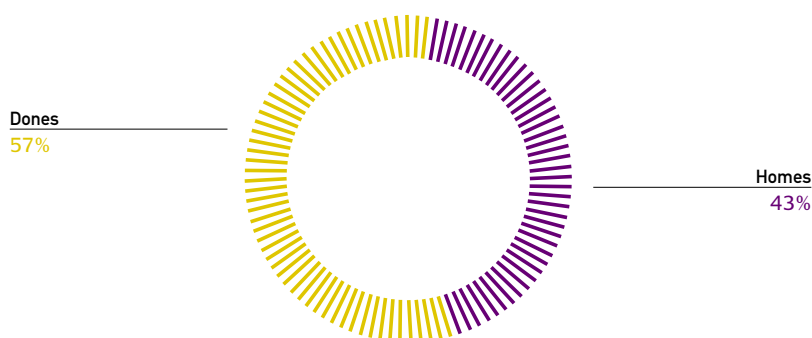
El Servei per a l'Ocupació integra d'aquesta manera un conjunt d'activitats i programes per facilitar el camí cap a l'ocupació dels ciutadans i ciutadanes de Barcelona en procés de cerca activa d'ocupació o dels que busquen millorar la seva posició en el mercat de treball

Les accions del Servei per a l'Ocupació s'adrecen indistintament a homes i dones atenent, mitjançant itineraris personalitzats, les especificitats de cada persona. El Servei per a l'Ocupació també ofereix programes de discriminació positiva per atendre específicament diferents col·lectius necessitats d'accions especials, i, entre aquests, destaquen les accions adreçades a dones. Atenent a les diferències existents en els perfils de les dones que participen als programes de Barcelona Activa, es justifiquen itineraris diferenciats en funció de les necessitats que presenta cada perfil. Així, en aquells casos en què existeix una inadequació general de les competències exigides pel mercat de treball, ja sigui per la seva obsolescència, o perquè mai han estat adquirides, creixen en importància els programes que permeten l'adquisició de les competències professionals d'un nou ofici en el marc d'una situació laboral real, i que disposen, normalment, d'un període d'execució llarg (entre sis mesos i dos anys).

En canvi, en altres perfils, el que es requereix són accions de millora de l'ocupabilitat centrades en l'adquisició de coneixements específics, o en l'aprofundiment d'alguna tècnica o metodologia complementària a les competències professionals ja adquirides. Amb menys temps d'execució que els altres programes, qualifiquen a qui les realitza per abordar amb més possibilitats d'èxit la seva inserció professional i desenvolupar adequadament el nou lloc de treball. Aquest àmbit és el que tractem d'abordar amb les accions de *formació ocupacional*

Les dades de l'activitat del Servei per l'Ocupació de Barcelona Activa de l'any 2001 indiquen que de les 19.014 persones que hi ha participat, un 57 % han sigut dones:

PROGRAMES	% DONES	% HOMES	TOTAL
Acompanyament a la recerca activa d'ocupació	58	42	16.321
Formació Ocupacional	69	31	730
Escoles Taller i Cases d'Ofici	11	89	456
Plans d'Ocupació	57	43	672
Nous Filons	43	57	223
Tallers Ocupacionals	27	73	97
Formació Contínua P. Experiencials			515
Total	57	43	19.014

Com es pot observar, la participació de les dones no és homogènia entre els diferents programes degut principalment a les diferències de perfils existents:

De les dades es desprèn el major interès de les dones en les accions de formació ocupacional, on les dones suposen el 69% del total d'usuaris, o la importància que les dones aturades donen a la orientació i la informació per a la recerca activa d'ocupació on les dones arriben al 58%. En general, la major presència femenina en aquests programes és conseqüència de l'esforç de Barcelona Activa de discriminar positivament les dones en els seus programes, a partir de la constatació, que les dades de l'atur ens mostren, que la distància entre els dos sexes en aquest tema és encara molt important.

3.2.1 SEMINARIS D'ACOMPANYAMENT A LA RECERCA ACTIVA D'OCUPACIÓ

El programa *d'Acompanyament a la Recerca Activa d'Ocupació* tracta de facilitar l'accés a l'ocupació dissenyant per a cada un dels seus usuaris un itinerari personalitzat. Aquesta personalització ha demostrat ser una eina eficaç per a la inserció laboral de les persones que hi participen. És molt destacable la major pre-

sència femenina en totes les accions del programa, i especialment en aquelles en les que es tracten aspectes com el desenvolupament d'habilitats personals i socials i el *currículum ocult*, a través del qual una sèrie d'experiències vitals no professionals esdevenen clau a l'hora de buscar feina.

TIPUS D'ACCIÓ	% DONES	% HOMES	TOTAL
Informació per a l'ocupació	55	45	5.677
Orientació ocupacional	63	37	684
Màrqueting ocupacional	70	30	917
Pla Personal de recerca de feina	59	41	9.043
Pla Jove	37	63	1.256
Prg, d'Inserció Socio-Laboral	61	39	2.270
Total	58	42	16.321

3.2.2 ELS PROGRAMES DE FORMACIÓ OCUPACIONAL

Es tracta d'accions formatives de diferent durada que incorporen a més de la formació professionalitzadora en una matèria concreta, tot un seguit de mòduls que faciliten als seus alumnes l'adquisició de competències clau per a la recerca de feina, a més de la possibilitat afegida de realitzar pràctiques en empreses que col·laboren en els programes de Barcelona Activa. Per tal de facilitar l'ús professional de les noves eines de gestió del coneixement, en les accions de formació ocupacional de Barcelona Activa s'hi inclou, a més del mòdul de tècniques de recerca de feina, un mòdul en tecnologies de la informació i la comunicació.

Com s'ha vist, la participació de les dones en els programes de formació ocupacional l'any 2001 ha estat del 69% percentatge que indica l'especial importància que les dones en situació de desocupació donen a la formació com a instrument per millorar la seva posició laboral.

ÀREA FORMATIVA	% DONES	% HOMES	TOTAL
Administració i Oficines	89	11	131
Gestió Comercial	81	19	80
Gestió de la qualitat	58	42	31
Gestió Empresarial	64	36	33
Hostaleria	77	23	69
Informàtica i noves tecnologies	48	52	147
Nous Jaciments d'Ocupació	66	34	239
Total	69	31	730

3.2.3 PROGRAMES EXPERIENCIALS

Amb els programes experiencials s'ofereix la possibilitat d'aprendre un ofici mitjançant la formació i la contractació de l'usuari/a per a la realització de tasques d'utilitat col·lectiva. La contractació es realitza per un temps determinat que varia en funció del programa. Així, el programa Escoles Taller, destinat a joves menors de 25 anys té una durada de 2 anys, el programa Cases d'Ofici, també per a menors de 25 anys, té una durada d'un any, la mateixa que el programa Tallers d'Ocupació que està destinat a persones majors de 25 anys. Els programes Plans d'Ocupació i Nous Filons tenen una durada variable que pot anar dels quatre mesos a l'any, en funció de quin sigui el calendari de la corresponent convocatòria del Departament de Treball.

3.2.3.1 PROGRAMA ESCOLES TALLER I CASES D'OFICI

Les Escoles Taller i les Cases d'Ofici (ET/CO) són un programa de formació-treball que possibilita l'aprenentatge d'un ofici a joves menors de 25 anys que per diferents circumstàncies no han completat la formació reglada i es troben en situació de risc d'exclusió sociolaboral. Aquests joves alhora que aprenen un ofici, treballen en una obra o servei d'interès públic de la que s'en beneficia la ciutat.

Les ET/CO són un programa del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya que va iniciar l'INEM a mitjans de la dècada dels vuitanta i que tradicionalment ha estat vinculat a oficis relacionats amb la construcció, la fusteria o la lampisteria i tradicionalment molt masculinitzats. En els darrers anys, des de Barcelona Activa s'ha avançat en el disseny i execució de projectes més relacionats amb ocupacions emergents, que afavoreixen una major presència de les dones.

3.2.3.2 ESCOLES TALLER I CASES D'OFICI 2001

PROJECTES	% DONES	% HOMES	TOTAL
Construcció sostenible	5	95	87
Jardí Botànic	23	77	104
Can Deu	4	96	104
Can Jaumandreu	0	100	85
Ciutat del Coneixement	24	76	76
Total	11	89	456

Si bé la participació de les dones en aquests programes és reduïda, cal seguir insistint en la necessitat d'incorporar major presència femenina en aquells oficis

altament masculinitzats i aprofundir en l'experiència ja contrastada de que la participació femenina s'incrementa quan els projectes estan relacionats amb ocupacions emergents, el que fa preveure que la creixent importància d'aquestes ocupacions en aquests programes obri noves vies d'ocupació per a les dones de la ciutat.

3.2.3.3 TALLERS D'OCUPACIÓ

Els Tallers d'Ocupació (TO) són un programa destinat a persones aturades majors de 25 anys que durant un any són contractades per aprendre un ofici. L'any 2001, a Barcelona Activa hi han participat 97 persones que han après oficis relacionats amb l'atenció a les persones dependents, el sector cultural, el sector multimèdia i la rehabilitació d'edificis. Es tracta majoritàriament d'ocupacions de caràcter emergent, cridades a tenir un fort impacte en la ocupació de futur a la ciutat. La participació de les dones ha estat del 27% en el global del programa, destacant-se la participació femenina en perfils professionals relacionats amb l'educació, i els serveis a les persones.

PARTICIPACIÓ FEMENINA EN EL PROGRAMA TALLER D'OCUPACIÓ

PERFILS PROFESSIONALS	% DONES	% HOMES	PARTICIPANTS
Paleta	5	95	22
Pintor - restaurador de façanes	24	76	29
Fuster/a	33	67	9
Serraller/a	11	89	9
Animació educativa	60	40	10
Agent de proximitat	44	56	18
Total	27	73	97

3.2.3.4 NOUS FILONS

«Nous Filons: ocupació i empresa de futur» és el programa experiencial que ha permès contractar 223 persones durant l'any 2001 de les que el 43 % han estat dones. El seu objectiu és contribuir a la generació d'una oferta de mà d'obra i d'empreses en sectors emergents que per diferents motius presenten un alt potencial de creació de llocs de treball i d'activitat econòmica però que no s'estan, de moment, desenvolupant plenament.

En aquest sentit, i tal i com es pot apreciar a la taula següent, la participació de les dones en aquest programa ha estat del 43%.

PARTICIPACIÓ PER SEXES EN EL PROGRAMA NOUS FILONS

ÀMBITS D'ACTUACIÓ	% DONES	% HOMES	TOTAL
Divulgació d'hàbits alimentaris	91	9	11
Auditoria i certificació d'establiments alimentaris	88	12	8
Compra a distància i distribució a domicili	33	67	9
Noves tecnologies a la comunicació i creació cultural	39	61	33
Millora de l'habitatge	20	80	5
Implementació d'energies alternatives	35	65	23
Promoció del civisme en espais públics	50	50	24
Identificació de nous hàbits culturals	57	43	7
Barcelona Neta	60	40	20
Club del teatre	67	33	9
Noves tecnologies de la informació i les comunicacions	52	48	25
Transport públic: via per la pluralitat i la convivència	2	98	43
Animació a escoles	100	0	6
TOTAL	43	57	223

La participació femenina en programes que, com el de *Nous Filons*, tenen per objectiu desenvolupar ocupacions emergents, és altament estratègica doncs avança en la línia de posicionar les dones en aquestes ocupacions des de l'inici del seu desenvolupament contribuint d'aquesta manera a incrementar la encara baixa participació femenina en sectors de futur.

3.2.3.5 PLANS D'OCUPACIÓ

El programa *Plans d'Ocupació* té l'objectiu de reciclar professionalment i facilitar noves competències a persones en situació d'atur de llarga durada majors de 25 anys a partir de la seva contractació en obres d'interès social per un període de 6 a 12 mesos.

Com en el cas de les *Escoles Taller* i *Cases d'Ofici*, els *Plans d'Ocupació* han estat tradicionalment vinculats a ocupacions relacionades amb la construcció i la jardineria, amb una alta presència masculina. Conscients d'aquesta circumstància i amb la voluntat d'explorar noves ocupacions emergents, des de Barcelona Activa s'ha anat impulsant la realització d'altres activitats i ocupacions de caràcter emergent poc relacionades amb les ocupacions que tradicionalment venien associades amb els plans d'ocupació. Des de l'any 1999, des del programa *Plans d'Ocupació* s'han impulsat més de 30 nous perfils professionals, comportant una major participació femenina i la incorporació de nous perfils d'usuaris.

PARTICIPACIÓ DE DONES EN ELS PLANS D'OCUPACIÓ

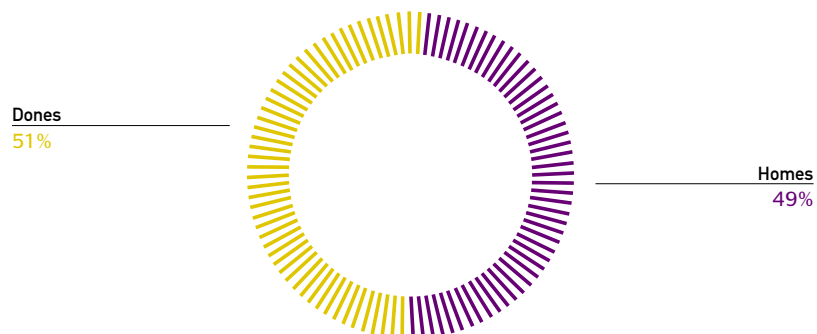
ÀMBITS D'ACTUACIÓ	% DONES	% HOMES	TOTAL
Serveis d'atenció a les persones	93	7	117
Serveis culturals i d'oci	73	27	124
Tecnologies de la informació i el coneixement	62	38	120
Serveis Mediambientals	48	52	125
Serveis de millora de la qualitat de vida	26	74	186
TOTAL	57	43	672

Com en el cas del programa Nous Filons, aquest programa de contractació destaca per la major participació femenina en aquells perfils més relacionats amb els serveis de proximitat.

3.3. La participació de dones al Servei d'Atenció als Emprenedors i Emprendedores

El Servei d'Atenció als Emprenedors de Barcelona Activa té per objectiu fer costat a aquelles persones que amb una idea de negoci volen desenvolupar un projecte empresarial viable, de qualitat i amb sentit de futur. L'acompanyament a emprenedors i a empenedores es realitza mitjançant un conjunt de programes i serveis personalitzats dirigits indistintament a homes i dones, i amb uns programes dirigits específicament a incentivar l'esperit emprenedor i la creació i consolidació d'empreses liderades per dones. El reduït nombre de dones empresàries i directives a Espanya i a Barcelona fa que els programes d'acció positiva a favor de les dones empenedores adquireixin gran importància per posicionar les dones en igualtat de condicions també en el món de la creació i direcció d'empreses.

PROGRAMES	% DONES	% HOMES	TOTAL
Seminaris de suport a la creació d'empreses	49	51	648
Acompanyament a Emprenedors	50	50	8.515
Dones Emprendedores	100	0	494
Programa Vivers d'Empresa	23	73	251
Barcelonanetactiva	41	59	1.892
Total	51	49	11.800

La participació de les dones en el global de les accions promogudes pel Servei d'Atenció als Emprenedors i Emprenedores és pràcticament equivalent a la dels homes, posant en evidència que en el procés de cerca de feina la dona es planteja amb normalitat i igualtat de condicions la creació d'empresa, l'autoocupació i la ocupació per compte d'altri com entrades totes elles viables al mercat de treball. De totes maneres es detecta que al llarg de l'itinerari cap a la creació de l'empresa, la participació de les dones disminueix conforme s'acosta la concreció del projecte empresarial en una empresa, realitat que justifica un esforç especial en el disseny i desenvolupament de programes d'acció positiva per a la creació d'empreses liderades per dones.

De les dades disponibles es desprèn que des de l'any 1999 la participació femenina en el Servei d'Atenció a Emprenedors s'ha mantingut lleugerament per sobre del 50%, la qual cosa és resultat de la voluntat decidida de Barcelona Activa per garantir la paritat de participació de dones en aquest servei.

3.3.1 SEMINARIS DE SUPORT A LA CREACIÓ D'EMPRESES

SEMINARI	% DONES	% HOMES	TOTAL
Seminaris de difusió de la cultura emprenedora	45	55	461
Formació per a emprenedors i emprenedores	58	42	187
Total	49	51	648

Els seminaris de suport a la creació d'empreses consisteixen en accions formatives que tenen per objectiu facilitar l'itinerari per a la creació d'empreses de qualitat i amb sentit de futur. La major participació femenina que es detecta en aquest tipus d'accions de suport a la creació d'empreses és manifestació del creixent interès de les dones per la creació d'empreses, un camp en el que segons ens mostren les dades presentades en aquest mateix Informe és encara minoria.

3.3.2 INFORMACIÓ I ASSESSORAMENT PER A LA CREACIÓ DE NOVES EMPRESES

Els Centres de Serveis de Promoció Econòmica i Ocupació que Barcelona Activa te distribuïts pels districtes de la ciutat serveixen com a punt d'informació per atendre consultes i donar informació a les persones interessades en el procés de creació d'empreses. Aquestes accions d'informació i assessorament representen sovint l'inici d'un projecte d'empresa.

L'any 2001, del total de 8.515 persones que van participar en aquestes accions, el 50% van ser dones, posant de manifest, com en els dos anys anteriors, l'interès de les dones en la creació d'empreses com a forma de canalitzar la seva creativitat i experiència en l'àmbit professional.

3.3.3 DESENVOLUPAMENT DEL PLA DE VIABILITAT

El Servei d'Atenció als Emprenedors ofereix acompanyament a través d'itineraris personalitzats a aquelles persones interessades en estudiar la viabilitat empresarial de la seva idea de negoci.

Dels 2.070 promotors i promotores de projectes empresarials acompanyats, el 47% van ser dones, dada que passa a suposar el 57% si s'hi suma l'acompanyament que es realitza en el programa d'acció positiva Dones Emprenedores.

3.3.4 DONES EMPRENEDORES

Dones Emprenedores és un conjunt de programes d'acció positiva que tenen per objectiu augmentar la presència de les dones en el teixit empresarial de la ciutat com a via per incrementar la taxa d'ocupació femenina, millorar la cultura empresarial, i donar resposta a noves demandes socials.

Dones Emprenedores ha constatat l'any 2001 de 2 programes:

- Inici, un programa de detecció, suport i acompanyament a dones emprenedores en l'anàlisi de viabilitat del seu projecte d'empresa, en el que a 2001 van participar 212 dones que van acabar generant 202 nous projectes empresarials.
- Consolidació, un programa d'acompanyament en la consolidació i creixement de projectes empresarials liderats per dones, en el que a 2001 van participar 282 empreses promogudes per dones.

	DONES PARTICIPANTS	PROJECTES EMPRESARIALS
Inici	212	202
Consolidació	282	282
Total	494	484

3.3.5 BARCELONANETACTIVA

Barcelonanetactiva és el primer viver virtual d'empreses d'Europa, una plataforma de serveis i continguts basada en tecnologies Internet/Intranet/Extranet que dóna suport a les persones emprenedores, que acull una comunitat virtual d'empreses, i promou la creació d'empreses de qualitat, la cooperació empresarial, la innovació i l'aprenentatge permanent. Barcelonanetactiva ha aconseguit l'any 2001 consolidar-se com a plataforma de serveis de valor afegit a emprenedors i emprenedores i ha ampliat i millorat els seus serveis especialment els que fan referència a informació i recursos per a emprenedors/es. A desembre de 2001, 1.892 emprenedors i emprenedores formaven part de la comunitat virtual d'emprenedors de Barcelonanetactiva. D'aquests, el 41% eren dones.

Barcelonanetactiva disposa des de l'any 2000 d'una nova plataforma especialment dissenyada per a les dones emprenedores. Les noves tecnologies de la informació i les comunicacions i especialment internet suposen noves oportunitats per a la incorporació de dones al món empresarial tenint en compte l'especial sensibilitat que venen demostrant cap a la transformació de la ciutat vers la societat del coneixement detectant noves necessitats i noves oportunitats de negoci.

	% DONES	% HOMES	TOTAL
Emprenedors/es registrats a la comunitat virtual d'empreses a desembre de 2.000	41	59	1.892

3.4. La participació de les dones al Servei a l'Empresa

El Servei a l'Empresa de Barcelona Activa té el doble objectiu de facilitar a les petites empreses i microempreses de la ciutat l'accés a serveis, infraestructures i formació contínua per tal de contribuir a la millora de la seva competitivitat i a l'establiment de xarxes d'empreses, i el de facilitar l'accés universal a les oportunitats que obren les noves tecnologies de la informació i les comunicacions.

El Servei a l'Empresa realitza les seves activitats principalment al Fòrum Nord, un equipament municipal situat al Parc Central de Nou Barris des d'on amb els seus

més de 10.000 m² ofereix un Centre d'Empreses tecnològiques, una plataforma de relacions empresarials, un programa de formació personalitzada per a Pimes, i el Cibernàrium, el multiespai del món d'internet per a professionals, empreses i estudiants.

	% DONES	% HOMES	TOTAL
Divulgació Tecnologies de la Informació i les Comunicacions	51	49	36.483
Formació personalitzada per a Pimes	33	67	316
Centre d'empreses Fòrum Nord	19	81	84
Plataforma de Relacions Empresarials			7.550
Informació i consultes	13	87	221
Total	50	50	44.654

El Servei a l'Empresa ha augmentat significativament el nombre de usuaris/es a partir de la posada en marxa del Cibernàrium, el multiespai del món d'internet per a professionals, empreses i estudiants. Aquesta novetat ha contribuït a posar de manifest l'interès de les dones pels programes de divulgació de les TIC.

3.4.1 FORMACIÓ PERSONALITZADA PER A PIMES

La formació personalitzada per a PIMES permet als seus participants escollir i dissenyar la seva pròpia formació, seleccionant aquelles accions formatives que consideren més adequades per a les seves necessitats professionals i els requeriments del seu lloc de treball. La formació personalitzada per a PIMES té l'objectiu d'adaptar professionalment a treballadors i treballadores en actiu que pel procés de reestructuració productiva poden veure perillar el seu lloc de treball sinó s'adapten a les necessitats reals del mercat.

La participació femenina en aquest programa ha estat a l'any 2001 de l'ordre del 33%

	% DONES	% HOMES	TOTAL
Formació Personalitzada per a Pimes	33	67	316

3.4.2 ACCÉS A LES TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I LES COMUNICACIONS: CIBERNÀRIUM

El Cibernàrium és el multiespai del món d'internet dirigit a empreses, estudiants i professionals que Barcelona Activa, junt amb la Cité des Sciences et de la Industrie, la Vilette de Paris, ha posat a disposició de la ciutat al Fòrum Nord de Nou Barris amb l'objectiu de que els seus usuaris i usuàries puguin identificar les oportunitats que els ofereixen les noves tecnologies, descobrir les seves aplicacions en l'àmbit professional o empresarial i aprendre a utilitzar-les.

Un total de 36.483 persones han participat a les activitats programades al Cibernàrium l'any 2001 que han consistit en recorreguts pels més de 120 productes multimèdia, 20.528 hores de formació bàsica i avançada en aplicacions telemàtiques (correu electrònic, intranet, navegació per la xarxa, cercadors avançats, llenguatge html), activitats de divulgació de com les noves tecnologies afecten al món professional i empresarial, i jornades dirigides a empresaris i empresàries i professionals.

Del total de 36.483 persones que han participat a les activitats del Cibernàrium, el 51% van ser dones.

4. Resum

- 1. La taxa d'activitat femenina supera per primer cop el promig europeu.** La taxa d'activitat femenina de les dones a Barcelona ha augmentat en 1,9 punts respecte l'any anterior i supera per primer cop el 60%, situant-se en el 61,1%. La taxa d'activitat femenina a Espanya és del 52,5% i el promig de la Unió Europea és del 59,9%.
- 2. Barcelona convergeix cap als objectius europeus en ocupació femenina.** La taxa d'ocupació femenina a Barcelona ha augmentat 1,5 punts i s'ha situat en el 53,3%, en un nivell pràcticament equiparable a la mitjana d'Europa (54%). Així, la taxa d'ocupació femenina a Barcelona avança cap als objectius europeus d'assolir una taxa d'ocupació femenina del 57% el 2005 i del 60% el 2010. Es significatiu destacar que des de la Cimera de Luxemburg el 1997 en què es va aprovar l'Estratègia Europea per a l'Ocupació i la Cimera de Barcelona del 2002, la taxa d'ocupació a la ciutat ha augmentat en gairebé deu punts.
- 3. L'atur registrat femení augmenta, però amb menor intensitat que els homes.** La conjuntura de desacceleració econòmica del 2001 ha incidit més en l'atur masculí que ha augmentat un 9,75% que en l'atur femení, que ha augmentat en un 2,76%. Aquesta pauta s'havia constata en altres períodes de desacceleració anteriors. Aquest comportament ha significat que, tot i augmentant l'atur, es reduís el diferencial de les taxes d'atur masculí (5,25%) i femení (8,09%) a menys de tres punts. Les dones majors de 55 anys continuen sent el col·lectiu on la taxa d'atur registra un valor més elevat.
- 4. Ha millorat la qualitat de l'ocupació femenina.** La contractació indefinida de dones ha augmentat en un 11,45% durant el 2001 mentre que s'ha mantingut relativament estable per als homes. Aquest increment ha permès que el nombre de contractes indefinits subscrits per dones arribés per primer cop a xifres molt properes a la dels homes, prop dels 60.000, i que en els darrers quatre mesos de l'any la contractació indefinida de dones superés, per primer cop, la de homes. La modalitat que ha tingut una millor evolució ha estat la conversió de contractes temporals a indefinits com a efecte de la darrera reforma laboral.
- 5. Malgrat els avanços de les dones, el diferencial d'ocupació amb els homes es manté.** Tot i que els indicadors d'activitat, atur i contractació apunten a una millora relativa de les dones en relació als homes, el diferencial de la taxa d'ocupació entre homes i dones a Barcelona es manté en 18,9 punts, els mateixos que l'any anterior. A Espanya la millora en el diferencial homes-dones en el darrer any ha estat mínim, del 29,7 al 29,4%, i al conjunt d'Europa ha passat del 19,0% al 18,5%.
- 6. Avanç paulatí de les dones en el món empresarial.** Al 2001 hi havia a Espanya 700.000 empresàries, el que representa una de cada vuit dones

ocupades. En el darrers set anys ha estat especialment important l'avanç en el nombre de dones empresàries amb personal assalariat que s'ha doblat fins assolir el 23% del conjunt de l'empresariat.

- 7. Cal avançar en la participació de dones en els sectors tecnològics.** A Espanya un 35% de les persones ocupades al sector de les tecnologies de la informació són dones i, en el conjunt d'Europa la presència de dones en els sectors tecnològics se situa en un terç. Tot i això les dones continuen estant subrepresentades en aquests sectors atès que la seva participació en el conjunt de l'economia és del 42,5%.
- 8. L'economia del coneixement ofereix oportunitats laborals per a les dones.** Les dones han aportat el 60% dels 10 milions de llocs de treball generats a Europa en els darrers cinc anys. L'economia del coneixement incorpora tant sectors high-tech com també altres activitats de serveis a les persones en àrees com la salut, l'educació o el treball social i que ofereixen oportunitats laborals per a un ventall de perfils professionals ampli. Aquest paquet d'activitats relatives als serveis a les persones ha representat el 40% dels nous llocs de treballs nets a Europa en el darrer quinquenni i les dones hi estan molt ben representades a tots els nivells professionals.
- 9. Les dones amb baixos nivells formatius tenen oportunitats molt diferents per accedir a l'ocupació segons els països.** S'observa que la taxa d'activitat de les dones amb alts nivells formatius presenta poques diferències entre països europeus (entre el 89% de Dinamarca i el 80% d'Espanya). En canvi per als baixos nivells formatius les diferències augmenten considerablement entre països (d'un 60% a Dinamarca a un 41% a Espanya). Això posa de relleu que les espanyoles amb baixos nivells formatius tenen més barreres d'entrada al mercat de treball que les dones amb nivells similars d'altres països europeus.
- 10. Els serveis d'atenció a la família són una variable clau per afavorir l'ocupació femenina.** L'informe sobre ocupació de l'OCDE conclou que les mesures per afavorir els serveis d'atenció a la família tenen una incidència decisiva sobre l'ocupació femenina, superior a altres mesures de mercat de treball com la promoció de la contractació a temps parcial.
- 11. Per tercer any consecutiu Barcelona Activa garanteix la paritat en la participació de dones.** La participació de dones en els serveis de Barcelona Activa ha estat del 52%, la qual cosa posa de relleu que per tercer any consecutiu es garanteix la paritat en la participació femenina en l'agència de desenvolupament local.
- 12. Els sectors emergents afavoreixen la participació femenina en els programes que incorporen experiència laboral.** Un any més s'ha posat de relleu que l'aposta per desenvolupar programes que incorporen experiència labo-

ral en sectors emergents, com els serveis personals, la cultura i el lleure o les tecnologies, afavoreix la participació femenina en aquest tipus de programes que tradicionalment han tingut un perfil d'usuaris predominantment masculí.

- 13. Continua ampliant-se l'interès de les dones per la creació d'empreses.** Un 51% dels usuaris del Servei d'Atenció als Emprenedors han estat dones, el que suposa que per tercer any consecutiu les dones tenen una participació superior al 50%
- 14. Barcelona Activa contribueix a l'alfabetització digital de dones.** Més de 18.000 dones participen en accions de divulgació de les tecnologies de la Informació i les comunicacions al Cibernàrium, el que va suposar el 51% del total d'usuaris.

Barcelon **a**ctiva

